

VIII

Ereğli / Zonguldak Madencilik Sektöründe Ermeniler

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖĞRETEN

Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi, Kastamonu

GİRİŞ

Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda 1841 yılından itibaren düzenli olarak kömür üretilmeye başlanmıştır. Kömür Havzası'nda işlet ruhsatı verilen 393 kömür madeni ocağından çoğu, çeşitli milliyet, din, mezhep ve ülkelere mensup madencilerin çoğu kere birbirleri ile kurdukları ortaklıklarla işletilmiştir. Bu çalışmada Ermeni madenciler tarafından işletilen kömür madeni ocakları tespit edilecektir.

Bu çalışma yapılırken öncelikle, Ereğli Kömür Madenlerinin idari birimlerce tutulan yazılı kayıtlardan istifade edilmiştir. Önemli bir kısmı Zonguldak Karaelmas Üniversitesi'nde bulunan bu kaynakların yanı sıra Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) ve Türkiye Taşkömürü Kurumu Eğitim Dairesi Arşivi (TTKEDA) defter ve belgeleri ile diğer araştırma eserlerinden istifade edilmiştir.

EREĞLİ KÖMÜR MADENİ HAVZASINDA MADENCİLİĞE DAİR GENEL BİLGİ

Osmanlı idarî mekanizmasının maden kömürüyle tanışması XVIII. yüzyılın başlarına kadar uzanır. Humbaracı Ahmed Paşa'nın Saraybosna'da tespit ettiği kömür (1731), İstanbul Boğazı'nın Karadeniz çıkışının batı sahillerinde bulunan kömür (1793), Yedikumlar mevkiinde Baron de Tott tarafından bulunan kömür, daha sonra Marmaris, İçel ve Alanya Dağlarında bulunan ve işletmesi Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'ya ihale edilen kömür; Ereğli kömürünü müteakip Midilli

Adasındaki Telvine Köyünde, Girit Adasında, İmroz ve Selavrik adalarında, Silivri'de; Çıldır Sancağında; Irak'ta Süleymaniye ve dağlarında bulunan vapur yakıtına uygun kömür, Kefir Kasabasında, Yemen'de, Oltu, Yalva, Tekirdağı, İvraca, Rıdoyna Manastırı, Ankara, Konya ve Kastamonu Cide'de bulunan kömür bunlardandır¹.

Osmanlı idaresi XVIII. yüzyılın sonlarında III. Selim devrinden itibaren gerçek anlamda kömür madenleri ile ilgilenmeye başlamıştır². Batı dünyasında gerçekleşen sanayi inkılabının enerji kaynağının maden kömürü olması Osmanlı idaresinin maden kömürüne olan ilgisini daha da artırmıştır. II. Mahmud devrinde Ereğli civarında sanayi ve vapur yakıtı olmaya uygun maden kömürünün bulunması kömür madenciliğini tetiklemiştir³.

Başlangıçta Darphane-i âmireye bağlı olan Ereğli Kömür Havzası⁴, Hazine-i hassanın tesisinden (15 Haziran 1847) sonra⁵ Hazine-i hassa idaresine geçmiştir⁶. Ereğli Kömür Madenlerinin işletilmesi, üç yılı aşkın deneme üretiminden sonra, ileri gelen Osmanlı devlet adamlarının ortak sermaye ile oluşturdukları altı ortaklı Ereğli Kömür Madeni Kumpanyasına ihale edilmiştir⁷.

Altı ortak ve altı hisseden oluşan Kumpanya, 9 Safer 1262 (6 Mart 1846) tarihinde Padişah Sultan Abdülmecid'in katılması ile 12 hisseli ve yedi ortaklı bir şirket haline gelmiştir⁸. Vefat ve satış gibi sebeplerle Kumpanya ortaklarında zamanla değişiklikler olmakla birlikte⁹ Kumpanyanın havzadaki kömür üretim faaliyeti havzanın idaresinin Tersane-i âmireye devr edildiği 1865 yılının Mart ayına kadar sürmüştür¹⁰.

Kumpanya, üretim faaliyetlerinde işçi çalıştırmak suretiyle doğrudan rol almamıştır. Üretim işini başlangıçta, ürettikleri kömürü belirli bir fiyat üzerinden satın almak vadiyle Avusturyalı Hırvatlara yaptırmıştır. Yani üretim Kumpanya tarafından taşeronlara havale edilmiştir¹¹. Kumpanya ortaklarından Ahmed Fethi Paşa hazırladığı bir raporda bu üretim tarzını, "götürü usulü" olarak tanımlamıştır¹². Kömür çıkaran Hırvatlar, madenlerde ilk üretimi gerçekleştirmek amacıyla, o dönemde Viyana sefiri olan Kumpanya ortağı Ahmed Fethi Paşa'nın girişimleri sonucu Avusturya'dan getirilmişlerdir (Mart 1837)¹³. İlerleyen süreçte Hırvatların yaptığı tarzda üretim yapmak isteyen daha başka yeni girişimciler de olmuştur¹⁴.

Kömür Havzası'nın idaresi, 1281 (1865) senesi Mart ayı başından itibaren Hazine-i hassa adına yürütülmek üzere Bahriye Nezaretinin Tersane-i âmire birimine verilmiştir¹⁵.

Kömür Havzası'nın Tersane-i âmire tarafından idare edildiği bu dönemde madenler, Kumpanya döneminde olduğu gibi, madenleri işleyen madencilere mülk olarak değil, işletilmek üzere verilmiş ve buna imal hakkı denmiştir. 1865-1882 yılları arasını kapsayan dönemde madenciler, çıkardıkları kömürün tamamını, Kumpanya döneminde olduğu gibi, Bahriye idaresinin tespit ettiği fiyat üzerinden Tersaneye satmak zorunda idiler¹⁶. 1883 (Mali 1299) tarihinde çıkarılan bir irade ile üreticilerin çıkardıkları kömürün %40'ını diledikleri gibi satabilmelerine müsaade edildi¹⁷. %60'ını da eskiden olduğu gibi belirlenen fiyattan Tersaneye teslim etmeye devam ettiler. Piyasaya sattıkları kömür karşılığında da %16 vergi ödemekte idiler¹⁸.

Madenlerin Tersane tarafından idare edildiği bu dönemde madencilik faaliyetlerinde önemli gelişmeler olmuş ve çok sayıda maden ocağı açıldığından ocaklara numara verme uygulaması da bu dönemde gerçekleşmiştir. Numara verme işlemine Kozlu Kılıç Deresi'ndeki ocaklardan başlanmıştır. 1-33 arası Kozlu ocaklarına, 34-76 arası Zonguldak ocaklarına, 77-115 arası numaralar Kilimli/Çatalağzı ocaklarına, 116-139 arası numaralar Alacağzı ocaklarına, 140-145 arası numaralar Amasra mevki ocaklarına verilmiştir. Böylece 145 ocağa numara verilmiştir. Bundan sonra açılan ocaklar için mevki gözetmeksizin sıradaki boş bulunan numara verilmiştir¹⁹.

Ocakların numaralandırılmasının başladığı 1878 tarihinden Bahriye Nezareti idaresinin sona erdiği 1909 yılına kadar²⁰ Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda numara tahsis edilen ocak sayısı 393'tür. Numara tahsis edilen ocaklardan sekizi faaliyete geçmeden atıl kalmıştır²¹. Faal olarak üretim yapmış ocak sayısı 385'dir. Açılan ocaklardan ise ikisinin kim tarafından açıldığı belirlenememiştir²².

EREĞLİ KÖMÜR MADENİ HAVZASINDA MADENLER VE MADENCİLER

İsimlerden yola çıkılarak yapılan tespitlere göre, açılan 385 ocaktan 123'ü ortaksız olarak Müslüman Türkler²³ tarafından, 45'i ortaksız olarak gayrimüslimler tarafından, 82'si Müslüman Türklerin kendi aralarında oluşturdukları ortaklıklarla, 43'ü gayrimüslimlerin kendi

aralarında oluşturdukları ortaklıklarla, 87'si ise Müslümanlarla gayrimüslimler arasında kurulan ortaklıklarla açılmıştır. Rakamlardan da görüleceği gibi, sayı bakımından Müslümanların ferdi teşebbüsleriyle açtıkları 123 ocaktan sonra 87 adetle ikinci sırayı Müslüman Türk-gayrimüslim ortaklığı ile açılan ocaklar almaktadır²⁴.

Gayrimüslim madencilerden Ermenilerin durumuna gelince. Açılan 385 ocaktan 41 adedi Ermeni madencilerin de içinde yer aldığı madenciler tarafından açılmıştır. Bunlardan 34'ü Müslüman Türk unsurla kurulan ortaklıklarla, 4 adedi Ermenilerin kendi aralarında kurdukları ortaklıkla ve bir adedi de bir Ermeni madencinin ferdi girişimleriyle açılmıştır. İki ocak da, içinde Müslüman Türk, Ermeni ve diğer Hristiyan unsurlardan madenciler ortaklığıyla açılmıştır.

Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda, saha bakımından en geniş kapsamlı madencilik girişimi, Ermeni asıllı Parsih Halaçyan Efendi ile Müslüman Türk asıllı ortağı Mevâliden Şükrü Efendinin girişimidir. Bu iki madenci Göbi Dağı'nda aynı anda 63 ocak birden açmak istemişlerdir²⁵. Bu girişime karşı girişimci ortaklara, Maden İdaresi tarafından 301-337 numaralar arası 37 adet ocak ruhsatı verilmiş ve numara tahsis edilmiştir²⁶.

Ocakların ilk açılış durumunu gösteren tablo bu olmakla birlikte, sonradan kurulan ortaklık ve satın alma yoluyla hissedar veya bir ocağın tamamına sahip olma sonucuna göre yukarıdaki rakamlar değişmektedir. Bazıları kısa süreli olmakla birlikte Ermeni asıllı şahıslar tarafından işletilmiş toplam ocak sayısı 92'dir. Bu ocaklar aşağıda numara sırasına göre verilmiş ve el değiştirme süreci de tespit edilmeye çalışılmıştır.

EREĞLİ KÖMÜR MADENİ HAVZASINDA YABANCI YATIRIMCILAR

Osmanlı idaresi, bilhassa Kömür Havzası üzerinde çıkar hesabı güden ülkelere mensup sermayedarların bu sektöre girmelerine karşı son derece dikkatli ve temkinli yaklaştığı halde, kendi tebasından olan gayrimüslimlerden rahatsızlık duymamıştır. Meden Havzası'nı ele geçirme konusunda son derece azimle hareket eden Fransız sermayedarların madenlere yerleşme konusundaki manevra ve girişimlerini ustaca yönettiği karşı manevralarla XIX. yüzyılın sonuna kadar engellebilmiştir.

Fransız Mösyö Münye, 1882 yılında, Osmanlı Devletine büyük menfaatler teklif ederek madenleri işletmek üzere imtiyaz talebinde

bulunulmuştur. Proje devletin ilgili dairelerinde değerlendirildikten sonra Padişah tarafından Tophane-i âmirede toplanan Nafia Komisyonuna havale edilmiştir. Bu toplantıdan olumsuz sonuç çıkacağını tahmin eden Münye, toplantıyı terk ederek projesini geri çekmiştir²⁷.

Yine bir yabancı şirket, Osmanlı Hükümeti ile üreteceği kömürün %38'i Tersaneyeye, %62'si kendilerine ait olmak, on sene süreli %6 faizle 150.000 lira dış borç almak, madenleri halen işleyen madencilere tazminat olarak ödenmek üzere Osmanlı Hükümetine 50.000 lira vermek şartıyla Ereğli Madenlerini 50 yıl süre ile işletmek üzere İstanbul'daki temsilcisi mühendis Henri Linders aracılığıyla 22 Eylül 1887'de müzakereye başlamıştır.²⁸ Ancak müzakere sonuçları hakkında bir bilgiye raslanmamıştır.

Bir grup Fransız banker ve mühendisin ortak olduğu, müracaatları sonuçlanıncaya kadar isimlerinin gizli tutulmasını isteyen bir anonim şirket, daha önce Münye tarafından sunulan projede bazı değişiklikler yaparak, madenlerin tamamının imtiyazına talip olmuştur. Şirketin teklifleri arasında ayrıca, Ereğli'de büyük bir limanın yapımı, Ereğli-İzmit arasında bir demiryolu inşası da bulunmaktaydı. Şirketin sunduğu teklifler uygun bulunmadığı gibi, yabancıların ortaklığı halinde karşılaşılacak zorluklar dikkate alınarak proje 20 Şubat 1890'da reddedilmiştir²⁹.

Devlet, bu dönemde bir taraftan ihtiyaç duyduğu kömür üretimini artırmaya çalışırken diğer yandan da maden sahalarının yabancılar eline geçmesi anlamına gelecek hatalı bir uygulama yapılmasından da son derece tedirgindir. Aynı tedirginlik ve endişe maden havzasında ocak işleten madenciler tarafından da paylaşılmaktadır. Dokuz madencinin imzası ile Sadarete (Başbakanlık) gönderilen telgrafta, Karamanyan ve Zarifî kumpanyalarının elinde bulunan kömür ocaklarının bir yabancı kumpanyaya satılacağından söz edilerek duyulan endişe, tedirginlik ve mahzurlar dile getirilmektedir. Madenlerin asla yabancıların eline geçmeyeceğini, bu konuda Padişahın emir ve fermanı bulunduğunu hatırlatan Sadaret Makamı, Bahriye Nezaretini bu konuda bir kez daha uyarmaktadır (21 Mart 1311/2 Nisan 1895)³⁰.

Ereğli Kömür Madenlerine ilgi duyan Batılı ülkelerden biri de İtalya'dır. İtalyanlar bu konuya parlamentolarında gündem açacak derecede önem vermişlerdir (1908). İtalyanların Ereğli Kömür Madenlerine ilgi duymalarının sebebi, ülkelerinde yeterli miktarda kömürün bulunmamasındandı. Bu nedenle, sanayilerinin ihtiyacı olan kömürü Ereğli Madenlerinden sağlamak için çaba sarf ediyorlardı. Hatta Ereğli

Madenlerini ele geçirmek üzere Fransızlarla İtalyanların ittifak ettiklerine dair haberler Balıbalıye kadar intikal etmiştir³¹.

İtalyan tebasından Mösyö Kurnaldi ve Dopî'nin, Osmanlı tebasından Parsih Halaçyan ve Mustafa Süreyya Beyin Göbi mevkiindeki ocaklarını işletmek üzere bir komandit şirket teşkil etme girişimi de Osmanlı İdaresince reddedilmiştir (9 C. 1326/9 Temmuz 1908)³².

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE ERMENİ MADENCİLER

Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda kömür üretiminin özel sektöre açılmasından sonra çok sayıda Osmanlı Devleti vatandaşı ve genelde Balkan ülkelerinden çok sayıda yabancı, Maden İdaresinin belirlediği mevzuat çerçevesinde maden ocağı işletmeye başlamıştır. Bu madenciler arasında Ermeni asıllı olanlar da vardır. Bu çalışma ile Ermeni asıllı madencilerin tespiti amaçlandı. Ancak bu tespit sadece isimlerin Ermeni kültürünü yansıtır olmasına esas alınmıştır. Belgelerde bazı yabancı ülke vatandaşlarının tâbiyetine dair bilgi bulunmakla birlikte hiçbir Ermeni'nin ismi yanında Ermeni olduğuna dair bir kayıt ve ibare bulunmamaktadır. Buna göre Ermeni asıllı olduğu tespit edilen madenci sayısı 22'dir ve şunlardır:

1. Agop Pempeciyan: Agop Pempeciyan, Sezak Pempeciyan tarafından kısmen satılan 217 numaralı ocağa 28 Şubat 1901 tarihinde 15/60 oranında ortak olan Ermeni asıllı madencilerdendir.

2. Agop Efendi, Tıngıroğlu: Tıngıroğlu Agop Efendi, 16 Ocak 1895 tarihi itibaren 94 numaralı ocağa, 14 Ağustos 1306/26 Ağustos 1890 tarihinden itibaren Halaçyan Parsih'le birlikte 269 eski 14 yeni numaralı ocağa ortak olan Ermeni asıllı madencilerdendir.

3. Andon: Andon 38, 174, ve 175 numaralı ocakların ortaklarından Ermeni asıllı bir madencidir.

4. Aram Halaçyan: Aram Halaçyan, madencilik sektöründe hacımlı yatırımları bulunan Parsih Halaçyan'ın oğludur. Babası Parsih Halaçyan ve ortağı Mustafa Efendiler adına onların verdiği vekâletnameye istinaden, zaman zaman madenlerle ilgili işlerini takip etmesinden mesleğinin avukatlık olma ihtimali vardır. Vekili bulunduğu her iki madenci adına iki İtalya vatandaşı ile Göbi Dağı'nda bulunan maden ocaklarını işletmek üzere bir komandit şirket kurmak istemişse de, girişimi müvekkili Mustafa Efendi tarafından tasvip görmemiş ve Osmanlı idari makam-

larınca uygun bulunmamıştır. Madenlerle ilgili kayıtlarda kendisi tüccar olarak gösterilmektedir. 373 numaralı ocağı açan ortaklardan biridir.

5. Aram Karamanyan Efendi: Aram Karamanyan 372 numaralı ocağı açan ortaklardandır. Ocak, Alacağzı mevkiinin Köseağzı Deresi'nde Madenci Karamahmudzâde Halil Bey, İsmail Efendi ve Karamanyan Aram Efendi tarafından açılmıştır. Ortak olduğu diğer ocak 373 numaralı ocaktır.

6. Artin Arslanyan: 7 Mayıs 1893 tarihinden itibaren kısa bir süre için 85 numaralı ocağa ortak olmuştur.

7. Artin Karamanyan: Artin Karamanyan, Ereğli Maden İdaresi kayıt ve yazışmalarında, Artin Karamanyan, Artin Karamanyan Kumpanyası, Mültezim Karamanyan Kumpanyası tabirleri ile yer almaktadır.

Ereğli Kömür Havzasında şirket biçiminde faaliyet gösteren büyük işletmelerden biri Artin Karamanyan'ın işletmesidir. Maden Havzasında madencilerin şirketleşmeye başlamasıyla veya şirketlerin faaliyete geçmesi ile birlikte, hesapların tutulmasında farklı bir yöntem izlenmeye başlanmıştır. Bu zamana kadar her bir ocak için ayrı bir hesap kaydı tutulurken, şirketleşme ile birlikte bir şirketin elinde kaç ocak olursa olsun tek bir hesap kaydı tutulmuştur. Bu kayıt tarzı bir şirketin kontrolü altındaki ocak sayısının tespitini zorlaştırmaktadır. 1303 (1887) mâli yılı kayıtlarında bu yöntemle hesabı tutulan şirketlerden biri Karamanyan Kumpanyasıdır. Mültezim sıfatıyla anılan Karamanyan'ın Kozlu, Kilimli, ve Alacağzı'ndaki ocakları için toplu kayıt tutulmuştur. Bir de Kok Fırını bulunmaktadır. Karamanyan Kumpanyasının kullandığı telgraf hat ücreti de dahil 1303 (1887) mâli yılında Maden İdaresine yaptığı toplam ödeme 862.053 kuruş 5 paradır³³.

Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılı Matlubat Defterine göre Karamanyan Kumpanyasından Mültezim Karamanyan Kumpanyası şeklinde bahsedilmektedir. Defter kayıtlarına göre kumpanyanın elinde bulunan Alacağzı, Kilimli, Kozlu, Liman ve Zonguldak mevkilerinde bulunan ocaklarının hesabı yine aylık kalemler halinde birlikte verilmiştir. Ödeme kalemleri arasında telgraf ücret ödemelerinin yoğunluğu dikkati çekmektedir. Bu dönemde Ereğli Kömür Havzası'nda diğer alt yapı hizmetleri gibi telraf hizmeti de Maden İdaresi tarafından verilmektedir. Kumpanyanın bütün bu kalemlerden 1305 mâli yılı için Maden İdaresine ödemesi gereken tutar 537.269 kuruş 30 paradır³⁴.

Hesabı kayıtlara toplu olarak geçen ocaklardan ayrı Karamanyan ortaklığı ile işletilen başka ocaklar da vardır.

Karamanyan Kumpanyasının Ereğli Maden sahasında madencilikten başka ticari faaliyette bulunduğu da anlaşılmaktadır. Zonguldak'ta bulunan ve Halaçyan tarafından işletilen 236 numaralı ocak hesabından 1306 (1890) mâli yılında Karamanyan Kumpanyasına barut bedeli olarak Nisan ayında 1.010 kuruş ödenmiştir³⁵. 1307 (1891) mâli yılında Kozlu'da faaliyet gösteren 227 numaralı ocağın kayıtlarına göre Ekim ayında Karamanyan Kumpanyası'na tütün bedeli olarak 1.500 kuruş ödenmiştir³⁶. Kilimli'de bulunan 85 numaralı ocak hesabından Ekim ayında Karamanyan Kumpanyası'ndan alınan ekme için 1.182 kuruş ödenmiştir³⁷. Aynı şekilde Zonguldak'ta bulunan 180 Numaralı Kömür Ocağının 1307 (1891) mâli yılı Ekim ayı ödemeleri arasında Karamanyan Kumpanyasına yapılmış 368 kuruş ekme bedeli de bulunmaktadır³⁸. Alacağzı'nda bulunan 345 numaralı ocak hesabından 1311 (1895) mâli yılı Haziran ayında, Karamanyan Kumpanyasına ekme bedeli olarak iki defada 122 kuruş ödenmiştir³⁹. Kilimli'de bulunan ve Durmuş oğlu Pavlaki tarafından işletilen 93 numaralı ocak hesabından Karamanyan ve Aslı Kumpanyasına 1311 (1895) mâli yılının Aralık ayında mısır bedeli olarak 401 kuruş 30 para, Ocak ayında ekme bedeli olarak 199 kuruş, Şubat ayında ekme bedeli olarak 197 kuruş 20 para ödenmiştir⁴⁰. Farklı işletmeler tarafından Karamanyan Kumpanyasına yapılmış ekme bedeli ödemelerini çoğaltmak mümkündür. Bu durum Karamanyan Kumpanyasının, kömür madenciliği yanında, Maden Havzası'nda kalabalık bir yekün teşkil eden madenci ve işçi potansiyelinin ihtiyacının karşılanmasına yönelik diğer ticari faaliyetler yanında ekme ürettiği de anlaşılmaktadır.

8. Artin Pempeciyan: Sezak Pempeciyan tarafından kısmen satılan 217 numaralı ocağa 28 Şubat 1901 tarihinde 7,5/60 oranında ortak olan Ermeni asıllı madencilerdendir.

9. David Sıvacıyan: David Sıvacıyan 166 numaralı ocağın ortaklarından dır.

10. Efasid Bedliyan: Sezak Pempeciyan tarafından kısmen satılan 217 numaralı ocağa 28 Şubat 1901 tarihinde 7,5/60 oranında ortak olan Ermeni asıllı madencilerdendir.

11. Haçodor Halaçyan Efendi: Haçodor Halaçyan'ın ortak olduğu ocaklardan biri 14 numaralı ocaktır. 35 Hisseli 25 Numaralı kömür madeni ocağına 1/5 hisse ile, ayrıca 354 numaralı ocağa ortaktır.

12. İstapan: Papazoğlu Yazıcı İstapan 177 numaralı ocağın 5/40 nisbetinde ortağıdır.

13. İstapan Topçuyan Efendi: Açılışından itibaren devam eden İstapan Topçuyan Efendinin 177 Numaralı kömür madeni ocağındaki ortaklığı 4 Kasım 1917 tarihine kadar sürmüştür.

14. Kirkor: Ankaralı Kirkor, 93 numaralı ocağı açan ortaklardan biridir. Kirkor'un ortağı olduğu diğer ocak 174, 175 ve 98 numaralı ocaklardır.

15. Murad Panosyan: Murad Panosyan'ın şahsî girişimleri ile bulup, işletme sürecinde Şinork Mihranyan'ı ortak alarak işlettiği ocaklar 351 ve 352 numaralı ocaklardır. Murad Panosyan Ereğli esnafındandır ve madencilik sektörüne girmeden önce Ereğli'de bir dükkân işletmekte idi. 6 Mayıs 1892 tarihinde Zonguldak maden sahasının Gökgöl civarında kömür madeni aramak üzere maden idaresine başvurdu. Kendisine verilen 15 Temmuz 1892 tarihli arama izin ruhsatı ile madencilik sektörüne adım atmış oldu.

16. Nunya Hanım (Şirinyan): Şirinyan Efendinin karısıdır. Kilimli mevkiinde Büyükgeçid Yolu'nun Kilimli yüzünde Madenci Yusuf Ağanın Ocağı diye bilinen 354 numaralı ocağın ortaklarından. Kocasının ölümünden sonra kısa süreliğine de olsa 354 numaralı ocağın 4/40 oranında ortağı olmuştur⁴¹.

17. Parsih Halaçyan= Halaçyan Kumpanyasi: Halaçyan Parsih Efendinin sahibi olduğu bir şirkettir. Parsih Halaçyan tarafından açılan işletilen ve onun adıyla anılan üç ocak vardır. Bunlardan ikisi Zonguldak Üzülmaz'de bulunan 236 numaralı ocak ve yine Zonguldak Üzülmaz'de Kayaaltı adındaki yerde Halaçyan Efendinin Ocağı adıyla kayıtlarda yer alan 273 numaralı ocaktır. Bunlardan birincisinin üretimi ile ilgili ilk kayıt 1305 (1889) mâli yılına aittir. Ocağın bu yılki varidat ödemesi Mayıs ayından itibaren başlamakta olup toplam 17.371 kuruş 20 paradır⁴². 273 numaralı ocakla ilgili tespit edilen en eski kayıt da bu yıla aittir. 273 numaralı ocağın bu yıla ait varidat ödemesi bulunmamaktadır. Bu durum Parsih Halaçyan'ın Ereğli madencilik sektörüne bu tarihlerde girdiğine delil sayılsa gerektir. Parsih Halaçyan'ın adıyla anılan ocaklardan biri de Kilimli'de Büyükgeçit'te bulunan 237 numaralı ocaktır.

Esasen Parsih Halaçyan'ın madencilik sektörüne genelde ilgi duyduğunu söylemek mümkündür. Adapazarı'nın Kestanepınarı köyünde bulunan simli kurşun madeninin işletilmesine de Parsih Halaçyan ve oğlu Aram Halaçyan talip olmuş, talepleri yerinde bulunarak maden kendilerine ihale olunmuştur (22. Ca. 1331/29 Nisan 1913)⁴³. Halaçyan'ın 236 ve 273 numaralı ocak yanında çoğu ortaklı olmak üzere işletmesine iştirak ettiği başka ocaklar da vardır. Bunlar aşağıda sıralı ocaklar arasında görülen 17, 25, 41, 145, 237, 269, 301-337 ve 354 numaralı ocaklardır. Ayrıca yeni ocak açmak üzere yapılan girişimlerle ilgili kayıtlar arasında bulunan en geniş hacimli girişimin ortaklarından biri Parsih Halaçyan'dır. Mevâliden Şükrü Efendi ve Parsih Halaçyan Efendi ortaklaşa Zonguldak Göbi Dağı'nda 63 adet yeni ocak açmak üzere girişimde bulunmuşlardır⁴⁴. Bu girişime karşı girişimci ortaklara, maden idaresi tarafından 301-337 numaralar arası 37 adet ocak numarası tahsis edilmiş ve ruhsat verilmiştir. Ancak bu numaraların üst üste tek bir ocakmış gibi değerlendirilebilmesi için madencilerle maden idare arasında ilk kez bu ocakların açılışı münasebetiyle bir anlaşma yapılmıştır.

Madenci Halaçyan, Zonguldak'ta bulunan ocaklarını geliştirmek üzere İngiltere'den madencilik sektöründe kullanılan alet ve malzemeler ithal etmiştir. Halaçyan bu dönemde madenleri idare eden Bahriye Nezaretine müracaatında kendisinden önce İngiltere'den malzeme getiren Gürci Kumpanyası gibi dışarıya satacağı kömürün vergisinden muaf tutulmasını talep etmektedir⁴⁵. İstanbul'da yaşadığı bilinen Parsih Halaçyan'ın asıl uğraşı bankerliktir⁴⁶.

18. Serkiz Nezaretyan: Serkiz Nezaretyan 6 Numaralı kömür madeni ocağı ortaklarındandır.

19. Serkiz Rakıcıyan: Serkiz Rakıcıyan, Maden havzasında ilk kurulan üretim şirketlerinden biri olan İhsaniye Şirketinin direktörüdür. Sonradan direktörü olduğu işletmenin 21 numaralı ocağına ortak olmuştur. Ayrıca Sezak Pempeciyan tarafından kısmen satılan 217 numaralı ocağa 28 Şubat 1901 tarihinde 15/60 oranında ortak olan Ermeni asıllı madencilerdendir. Serkiz Rakıcıyan'ın 23 Nisan 1898 tarihinden itibaren 10/40 hisse ile sonradan ortak olduğu diğer bir ocak da 370 numaralı ocaktır.

20. Sezak Pempeciyan: Maden İdaresi tarafından müzayede ile satılan 217 numaralı ocağı satın alıp 4 Temmuz 1896 tarihinden itibaren çalıştıran Ermeni asıllı bir madencidir. Sezak Pempeciyan önce tama-

mına sahip olduğu 217 numaralı ocağın bir kısım hisselerini devretmek suretiyle aynı ocağın ortağı durumuna gelmiştir.

21. Şirin Şirinyan: Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda ocaklara numara verme uygulamasının başladığı 1878 yılında faal halde bulunan 4 Numaralı Kılınç Ocağını çalıştıran Ermeni asıllı madencidir. Şirinyan'ın adı ilk olarak bu ocağın sahibi sıfatıyla geçmektedir. 25, 46 numaralı ocakların ortaklarından. 70 numaralı ocak ise kendi açtığı ocaktır.

22. Şinork Mihranyan Efendi: Şinork Mihranyan 177, 351 ve 352 numaralı ocakların ortaklarından.

ERMENİ ASILLI MADENCİLER TARAFINDAN ÜRETİM YAPILAN OCAKLAR

Ermeni asıllı madenciler tarafından işletilen ocaklardan az bir kısmı medencinin ferdi girişimi ile açılmıştır. Ekseriyeti ortak girişimle açılmış ve işletilmiştir. Artin Karamanyan ve Parsih Halaçyan işletmelerini genişleterek şirket seviyesine getirebilmişlerdir. Ancak ocakların işletme seyri incelendiğinde de görüleceği gibi her iki madenci de işletmelerini yabancı sermayeli şirketler lehine terk etmişler veya terk etmek istemişlerdir. Ermeni asıllı madencilerle ilgisi bulunduğu tespit edilen ocaklar şunlardır.

1. 4 Numaralı Maden Ocağı: Şirinyan'ın adı ilk olarak Kozlu'da demiryolu'nun sağ tarafında bulunan 4 Numaralı Kılınç Ocağında geçmektedir. Kayıtlarda ocağın 5 numaralı ocağa katıldığı belirtilmektedir. 5 numaralı ocak kayıtları incelendiğinde ise bu ocağın, sahip ve ortakları tespit edilemeyen 2 numaralı ocak, Mustafa ve Hasan Paşa oğlu ve Hacı Halil Ağa'nın Kozlu mevkiinde Karabayır'daki Kılınç Ocağı olarak bilinen 3 numaralı ocak ve Şirinyan Efendinin, Kozlu'da demiryolu'nun sağ tarafındaki 4 Numaralı Kılınç Ocağı ile birbirlerine katıldıkları yani birleştiklerinden bahsedilmektedir. Ancak bu birleşmenin tarihi tespit edilemedi⁴⁷. Bu birleşmenin şirketleşmeye yönelik bir birleşme olduğu anlaşılmaktadır. Zira Kozlu'daki 5 numaralı ocak, 1303 (1887) mâli yılı kayıtlarında yer alan "Kozlu'da 5 Numaralı Kılınç Ocakları" deyimi ile⁴⁸, 1889 mâli yılı kayıtlarında Kılınç Ocakları Kumpanyası adına kayıtlı gözükmektedir⁴⁹. Maden idaresinin 1904 mâli yılı kayıtları, 5 numaralı ocağı, Kılınç Ocakları adı altında orta seviyenin altında üretim kapasitesi ile üretimini devam ettirir göstermektedir⁵⁰. Kozlu sahasında

bulunan 5 Numaralı Kılıç Ocağında Karamanyan vereselerine intikal etmiş olan 110 hisse itibariyle 10 hissenin Osmanlı Devleti tebasından Toma Fotyadis'e satışı, bu tarihte madenlerin bağlı bulunduğu Ticaret ve Ziraat Nezaretinden teklif edilmiştir. Ancak teklif konu ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığı gerekçesiyle Meclis-i Vükelaca tehir edilmiştir (28 Haziran 1338/28 Haziran 1922)⁵¹. Sonraki yıllara ait kayıtlarda bilgiye rastlanamamıştır. Ancak Kılıç Ocağı modernize edilmiş şekliyle günümüzde de aktif durumdadır.

2. 6 Numaralı Ocak: Ocak Kozlu mevki Karabayır'da Kahveci Ömer Ağa tarafından açılmıştır⁵². Ocaklara numara verme uygulamasının başladığı 1878 yılından önce açıldığı anlaşılmaktadır.

1305 (1889) mâli yılı Temmuz ayında 6 numaralı ocağın hesabına mahsuben 2.539 kuruş 18 numaralı ocak hesabından ödenmiştir. Kozlu'da bulunan 18 numaralı ocak bu tarihte, Abasızoğlu Hüseyin Efendi ve Kasap İsmail Ağa'nın ellerinde bulunmaktadır⁵³.

1307 (1891) ve 1309 (1893) mâli yıllarında Kozlu'da bulunan 6 numaralı ocak, Kahveci Ömer Ağa üzerine kayıtlıdır⁵⁴.

Ocağı açan ve işleten Ömer Ağa, 30 parça hisse itibar ettiği ocağın 10'ardan 20 parça hissesini Osmanlı Devleti tebasından Bolulu Serkiz Nezaretyan ve Ereğlili Mahmud Ağa zâde Ali Efendilere 6.473 kuruş 10'ar paradan satmıştır. Bu durumda verdikleri 9 Ağustos 1894 tarihli kefâletnâmeleri gereği işletme tezkireleri verilmiştir (6 Eylül 1894). Bundan sonra ocak bu üç ortak tarafından işletilmiştir. Bu işletme sürecinde ocağı işleten Kahveci Ömer Ağa, Serkiz Nezaretyan ve Mahmud Ağa zâde Ali Efendiye Hacı Süleyman Ağa, Gerzeli Hasan Ağa, Yasaf Ağa kefil olmuşlardır⁵⁵.

Kozlu'da bulunan, Kahveci Ömer Ağa ve ortakları adına kayıtlı gösterilen 6 numaralı ocağın Mali 1311 (1895) yılı Nisan, Mayıs, Haziran, Ağustos ve Eylül ayları varidatından 1.838 kuruş 10 para Maden İdaresi hesabına ödenirken, aynı yılında satın alınan demiryolu rayına karşılık Gürcü Kumpanyasına Nisan ayında 1.964 kuruş, Mayıs ayında 2.334 kuruş ve Haziran ayında ekmek bedeli olarak Karamanyan Kumpanyasına iki defada 1.101 kuruş ödenmiştir. Ocak çalışanlarından kiracıların Sivrililer ve Aydın köylerinden, sütuncuların Virancık Köyünden oldukları tespit edilmiştir⁵⁶. 1314 (1898) mâli yılında da Kahveci Ömer Ağa ve ortakları üzerinde gösterilen ocağın varidatından yapılan bir yıllık toplam ödeme ise 2.456 kuruş 25 paradır. Ocağın

bu yılda çalışanları arasında Ayvatlar Köyü kiracılarının da bulunduğu görülmektedir⁵⁷. Bu ocağın 1899 (1315) mâli yılında elde edilen gelirden devlete ödenen vergi 5.165 kuruş 23 paradır⁵⁸. Zonguldak'ta inşa edilen hükümet konağına yardım olarak, 6 numaralı ocak hesabından 1901 yılı Ağustos ayında 100 kuruş ödenmiştir⁵⁹. 6 numaralı ocak 1904 (1320) mâli yılı kayıtlarına göre Kahveci Ömer Ağa ve Ali Efendi ortaklığıyla ve Serkiz Ocağı adıyla varlığını devam ettirmektedir. Kayıтта ocak hesaplarında bir hareket gözükmemektedir⁶⁰. Bu bilgi 6 numaralı ocağın, buraya kadar ismi verilmeyen ortaklarından birinin Ermeni Serkiz olduğunu göstermektedir. Serkiz Vukuat Defteri kayıtlarında açık adı verilen Serkiz Nezaretyan'dır⁶¹.

Kozlu'da bulunan 6 numaralı ocak 1316 (1900) ve 1317 (1901) mâli yıllarında da Kahveci Ömer Ağa üzerinde gösterilmiştir⁶². 1317 (1901) mâli yılı içinde Zonguldak'ta inşa edilen hükümet konağına yardım olarak Ağustos ayında 100 kuruş ödenmiştir⁶³. Ocağın bundan sonraki durumu ile ilgili bilgi bulunmamıştır.

3. 14 Numaralı Ocak: Haçator Halaçyan Efendinin ortak olduğu ocaklardan biri 14 numaralı ocaktır. Bu ocak Maden Havzasında ilk açılan ocaklardandır. Kozlu Demiryolu'nun sol tarafında Müstevi adındaki yerde bulunan ocak ilk hali ile Gerzeli Hasan Ağa'nın Ocağı adıyla kayıtlarda yer almıştır⁶⁴. 1303 (1887) mâli yılı kayıtlarından itibaren Tunusluzâde Acente Hüseyin Efendi ve Cora'ya geçtiği görülen maden ocağı⁶⁵, 1307 (1891) mâli yıllarında Acente Hasan Efendi, Bedos, Yasaf ve Miço tarafından işletilmektedir⁶⁶. Kozlu'da bulunan 14 numaralı ocak, sonradan yarı yarıya olmak üzere Petro ve Pavlaki'nin üzerine geçmiştir. Daha sonra bu ocak, 40 hisse itibar olunmuş, 20 hissisi Pavlaki'nin ve 20 hissisi de Petro'nun iken Maden Nezaretine verdikleri 23 Kasım 1897 tarihli yazı ile beş hissede bir hissesini Haçator Efendi Halaçyan'a sattıkların beyan etmişlerdir. Bu durumda ocak, 40 parça hisse itibar edilerek, sekiz hissisi Haçator Halaçyan'ın ve 16'şardan 32 hissisi yarı yarıya Durmuş oğlu Pavlaki Efendi ile Petro Efendinin olduğu kayıtlara geçirilmiş ve kendilerine Defter-i atik'de yazılı şartlar ile işletme tezkiresi verilmiştir (14 Temmuz 1898). Bu işletme sürecinde kefilleri, Madenci Gerzeli Hasan Ağa, Madenci Patro Efendi, Madenci Yuvan veledi Pavli olmuştur⁶⁷. 1320 (1904) mâli yılı hesap kayıtlarını içeren Matlubat Defterinde Kozlu'da bulunan 14 Numaralı kömür madeni ocağı "Pavlaki, Petro ve Haçador Efendiler Ocağı" şeklinde yer almaktadır. Ocağın bu yıla ait çalışanları ve ocak sahiplerinin hisse oranları

hakkında bilgi yoktur. Maden idaresine ocağın varidatından yapılan ödeme kalemlerindeki kayıtlarda “kömür temettuatıyla demiryol varidatından” yapılan ödeme birlikte yer almaktadır ve toplam ödemesi 22.857 kuruş 30 paradır⁶⁸.

4. 17 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Halaçyan Parsih Efendinin ortak olduğu ocaklardan biri 17 numaralı ocaktır. Bu ocak daha eski kayıtlarda Kozlu Demiryolu'nun sağ tarafında Arpatarlası adındaki yerde Toma Medin Ocağı olarak gösterilmektedir⁶⁹.

1303 (1887) mâli yılı kayıtlarına göre Kozlu'da bulunan 17 numaralı ocak Lazo ve şürekâsının elindedir. Ancak ortakların kimler olduğu belirtilmemiştir⁷⁰.

1306 (1890) mâli yılı Kozlu'da bulunan 17 numaralı ocak, Lazo ve ortakları tarafından işletilmektedir. Ocağın hesap kayıtlarında bu yılın Ağustos ayında Hamidiye hükümet idaresine yardım olarak 400 kuruş, Kasım ayında Ertuğrul felaketinde ölenlerin ailelerine yardım olarak 300 kuruşluk ödeme bulunmaktadır⁷¹.

Kozlu'da bulunan 17 numaralı ocak 1307 (1891) mâli yılında Lazo ve ortakları elinde faal durumdadır⁷². 1892 yılı Haziran ayına ait kayıtlarda, bundan önce bu ocağın 12 hisse itibar olunduğu, beşbuçuk hissesi Gürcü Pano Efendinin, bir hissesi Petro'nun, bir hissesi Panayot'un, bir hissesi Yuvañe'nin, bir hissesi Karayani Anya Medin'in, yarım hissesi Halaçyan Parsih Efendinin, bir hissesi yarı yarıya İstefan Medin ve Yuvan Medin yetimlerinin, bir hissesi Müdür, Todor ve Eleni'nin olduğu verdikleri 8 Haziran 1892 tarihli kefâletnâmeden anlaşıldığı ve bu kefâletnâme gereği ruhsat tezkiresi verildiği ifade edilmektedir (8 Haziran 1892). Bu durumda kefilleri, Madenci Musa oğlu Mehmed Ağa, Madenci Yasaf Ağa, Madenci Trabzonlu Hacıbey olmuştur⁷³.

Çok ortaklı ocaklar genelde büyük hisseye sahip ortaklardan birinin açık adı ve ortakları şeklinde ifade edilmektedir. 17 numaralı ocakla ilgili muhasebe kayıtlarında da böyle olduğundan on ikide yarım hisseye sahip Halaçyan Parsih Efendinin adı görülmemektedir. 17 numaralı ocak, 1309 (1893), 1311 (1895) ve 1314 (1898) mâli yıllarında Petro ve ortaklarının elinde gösterilmektedir⁷⁴. 17 Numaralı ocağın hesap kayıtlarında Bolu yangınzedelerine yardım olarak 25 Mart 1311/6 Nisan 1895'de madencinin senedi ile iki defada 200 kuruş ödeme yapılmıştır⁷⁵. 17 numaralı ocağın bundan sonraki durumu hakkında bilgi edinilememiştir.

5. 21 Numaralı Ocak: Bu ocak Ermeni asıllı Karamanyan ve şirketleşme sürecinde ocağın direktörü olan Serkiz Rakıcıyan'ın sonradan ortak oldukları ocaklardandır. Ocak Kozlu Demir Yolu'nun sol tarafındadır. Murad Şaban tarafından açılmıştır. Açılışı ocaklara numara verme uygulamasının yapıldığı 1878 yılından öncedir. Murad Şaban 30 Ağustos 1883'de 40 parça hisse itibar ettiği bu ocağın 15 hissesini Tüccardan Ahmed Efendiye, 15 hissesini de Artin Karamanyan'a satmıştır. Bu satışlarla ocak üç ortaklı hale gelmiştir. Bir süre sonra Murad Şaban'ın hissesi konusunda ihtilaf çıkmışsa da bu ihtilaf, Aslıoğlu Bedos ve İstefan Topçuyan'ın şahitlikleri ile düzeltilmiştir⁷⁶.

Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak, 1303 (1887) mâli yılında Trabzonlu Ahmed Efendinin elinde gösterilmektedir⁷⁷. Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılına ait Matlubat Defterinde Kozlu'da bulunan 21 Numaralı kömür madeni ocağı "Trabzonlu Ahmed Efendi ve Murad Ocağı" şeklinde yer almaktadır. Bu iki ortağın ne oranda hisse sahibi olduğu belirtilmemiştir. Ocağın kömür varidatından Maden İdaresine yapılan ödeme 7.578 kuruş 5 paradır⁷⁸.

Vukuat Defteri kayıtlarına göre Murad Şaban, Tüccardan Ahmed Efendi ve Artin Karamanyan'ın ortak oldukları 21 numaralı ocak, Abasızoğlu Hüseyin Efendi ve Kasap İsmail'in İhsaniye Şirketi adını almış olan 18 numaralı ocağı ile birleştirilmiştir. Bu durumda İhsaniye Şirketi 80 parça hisse itibar edilmiştir. Hisselerden 20'si Tüccar Ahmed Efendinin, 20'si Artin Karamanyan Efendinin, 30'u Abasızoğlu Hüseyin Efendinin ve 10 parçası da Kasab İsmail Ağa'nın olmuştur (28 Haziran 1306/10 Temmuz 1890). Ocağın 1890 yılı hesabından Ağustos ayında Hamidiye (Devrek) Hükümet İdaresine yardım olarak 500 kuruş, Kasım ayında Ertuğrul faciasında vefa edenlerin ailelerine yardım olarak 400 kuruş ödeme yapılmıştır⁷⁹.

2 Kasım 1892'de şirket ortaklarından Tüccar Ahmed Efendinin hisselerinin tamamı borcu yüzünden satılmış ve karısı Nafia Hanım tarafından satın alınmıştır. Aynı tarihte ortaklardan Abasızoğlu Hüseyin ve Artin Karamanyan'ın da beşer hisseleri onar bin kuruş bedelle satılmış ve İhsaniye Şirketi Direktörü Serkiz Rakıcıyan tarafından satın alınmıştır. Bundan sonra bu ocak yine 80 parça hisse itibar edilerek, yukarıda açıklandığı gibi 25 parçası Abasızoğlu Hüseyin Efendinin ve 15 parçası Artin Karamanyan Efendinin ve 20 parçası da Nafia Hanım'ın, 10 parçası Kasab İsmail'in ve diğer 10 parçası da Serkiz Rakıcıyan'ın olup, içinde bulunan Büyük, Kesmeli, Papaz, Domuzcu ve Taşbaca

damarlarını müşterek olarak işleyeceklerine dair verdikleri 21 Aralık 1893 tarihli kefaletnâmesi muhasebeye gönderilmiş ve yeni üretim tezkiresi verilmiştir (22 Aralık 1893). Şirketleşmeden sonra faaliyet sahası genişletilen işletmenin kefilleri, Madenciler Gerzeli Hasan Ağa, Heci oğlu Rumbaki ve Onsekizoğlu Mehmed Ağa olmuştur⁸⁰.

8 Haziran 1308 (20 Haziran 1892)'de de 229 Numaralı kömür ocağı 21 numaralı ocak üzerine ilave olmuş, onun da 23.985 kuruş 25 paralık kömür varidatı ile bu miktarı da içine alan toplam 30.590 kuruş 25 paralık matlubatı 21 numaralı ocak hesabına eklenmiştir. Böylece üç ocak bir şirket çatısı altında bir araya gelmiştir⁸¹.

1307 (1891) mâli yıl Matlubat Defterine göre Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak, İhsaniye Şirketi tarafından işletilmektedir. Çalışanları arasında, Kozlugüney Divanı amele ve kazmacıları, Dumanod Divanı amele ve kazmacıları, Toka Tabaklar Köyü amele, Toka Çukur Köyü amele, Tozda Divanı Hatipler Köyü amele, Derebulaca Köyü amele, Turfa Divanı amele, Uzungüney Divanı kazmacıları, Kargalar Köyü kazmacıları, Şalgamoğlu Köyü kazmacıları, Berberoğlu Köyü amele, Çay Köyü kazmacıları, Tabaklar Köyü amele, Hatipler Köyü amele, Köseoğlu Köyü amele, Kozlugüney Kadioğlu Köylüleri, Kozlugüney Çay Köyü amele, Turfa Divanı'nın Takalar Köyü amele ve kazmacıları, Çemud Divanı Köseoğlu Köyü amele ve bir İngiliz Mühendis bulunmaktadır⁸². 21 numaralı ocak, 8 Haziran 1308/ tarihinde 229 numaralı ocağın katılımıyla daha da genişlemiştir⁸³.

Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak, 1309 (1893) mâli yılında, Şirket-i İhsaniye ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır. Bu yıl için ocak varidatından yapılan ödeme, toplam 231.356 kuruş 5 paradır. Ödemeler arasında işçi sevkiyatını gerçekleştiren Sevk Memuru İshak Ağa'ya bir aylık maaşına karşılık 120 kuruş; Nisan ayında İngiliz Mühendisin maaşına ikisi 229 numaralı ocak için olmak üzere toplam üç defada 23'er kuruş; Haziran ayında, biri 229 numaralı ocaktan olmak üzere İngiliz Mühendisin maaşına iki defada 23'er kuruş, Kozlu Ezcahanesi'ne ilaç bedeli olarak 500 kuruş, cami minaresine yardım olarak 500 kuruş ödenmiştir⁸⁴. Ödemeler, bir İngiliz mühendisten hizmet alındığını, ocak çalışanlarının tedavi masraflarının işletme tarafından karşılandığını ve çalışanların ibadet ihtiyacını giderdiği ibadethanenin inşasına işletmeci tarafından katkıda bulunulduğu görülmektedir.

İhsaniye Şirketinin elindeki 21 numaralı ocağın 1309 senesi Martı başından Şubatı sonuna (M.13 Mart 1893-12 Mart 1894) kadar bir yılda yaptığı toplam kömür üretimi 172.590 kantar⁸⁵.

1311 (1895) mâli yılında Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak İhsaniye Şirketi tarafından işletilmektedir. Bu yıl için ocak varidatından yapılan ödemelerin toplamı 76.367 kuruş 10 paradır. Ayrıca, 25 Mart 1311/6 Nisan 1895'de madencinin vekili Agop'un senedi ile Bolu yangınzedelerine yardım olarak iki kaleme 200 kuruş, ramazan hocasına 190 kuruş ödenmiştir⁸⁶.

1314 (1898) mâli yılında Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak, Şirket-i İhsaniye tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler toplamı 70.574 kuruş 35 paradır. Ayrıca, Ereğli Hükümet İdaresine yardım olarak 4.00 kuruş ödenmiştir⁸⁷.

1315 (1899) mâli yılı Matlubat Defterine göre Kozlu'da bulunan 21 Numaralı kömür madeni ocağı Şirket-i İhsaniye tarafından işletilmektedir. Ortakları ve çalışanları hakkında bilgi verilmeyen ocağın hesabından Maden İdaresine ödenmesi gereken, 105.733 kuruşu kömür varidatından, 16.338 kuruşu ambardan aldığı eşya karşılığı olmak üzere toplam 122.633 kuruş 20 paradır⁸⁸.

Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak 1316 (1900) mâli yılında Şirket-i İhsaniye tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından bu yıl için yapılan ödemeler toplamı 79.718 kuruş 15 paradır⁸⁹.

1317 (1901) mâli yılı Matlubat Defterine göre Kozlu'da bulunan 21 numaralı ocak İhsaniye Şirketi tarafından işletilmektedir. Ocak temettuatı ve demiryolu varidatından bu yıl için Maden İdaresine yapılan toplam ödeme 131.539 kuruştur. Ayrıca Zonguldak'ta inşa edilen hükümet konağı için yardım olarak Mayıs ayında 800 kuruş ödenmiştir⁹⁰.

1320 (1904) mâli yılı Matlubat Defterinde Kozlu'da bulunan 21 Numaralı kömür madeni ocağı "Şirket-i İhsaniye Ocağı" şeklinde yer almaktadır. Ocağın bu yıla ait çalışanları ve Şirket sahiplerinin hisse oranları hakkında bilgi yoktur. Maden idaresine ocağın varidatından yapılan ödeme kalemlerindeki kayıtlarda "kömür temettuatıyla demiryol varidatından" yapılan ödeme birlikte yer almaktadır. Bu durum işletmenin elinde kömür madeninden başka bir de demiryolu işletmesinin olduğunu göstermektedir. Her iki işletmeden bu yıl için Maden İdaresine yapılan toplam ödeme 34.795 kuruş 30 paradır⁹¹.

İhsaniye Şirketi 1323 (1907) mâli yılında da 21 numaralı ocağı elinde tutmaya devam etmiştir. Bu yıla ait temettuat ve demiryolu ödemesi toplam 9.798 kuruş 30 paradır⁹². 21 numaralı ocakla ilgili olarak bundan sonraki yıllara ait bilgi bulunamamıştır. Ancak Kozlu Deresinde bulunan İhsaniye Ocağı hâlen faal durumdadır.

H. 1326 tarihli arşiv verileri 21 numaralı ocağın Abasızoğlu Hüseyin Efendi veresesi, Artin Karamanyan, Mekteb-i Sanâyi Müdür Muâvini Ali Bey, Kasap İsmail, Serkiz ve Murad Şaban'ın ortaklığı ile işletildiğini göstermektedir. Ancak hissedarların hisse oranı belirtilmemiştir (4 R. 1326/6 Mayıs 1908). Ocağın bu ortaklarla devam eden üretim süreci 7 Nisan 1315/19 Nisan 1899 tarihinde Maden İdaresine verdikleri kefalet ve taahhüt senedine istinaden kendilerine verilen üretim tezkiresi ile işe başlamışlardır⁹³.

6. 25 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Haçator Halaçyan Efendinin ortak olarak işlettiği ocaklardan biri de 25 Numaralı Kömür Madeni Ocağıdır. Bu ocak da, numara uygulamasının yapıldığı 1878 yılından önce Slav-Ortodoks kültüre mensup oldukları anlaşılan Milo, Yuvan ve Kostı tarafından Kozlu'da Domuzini adındaki yerde açılmıştır. Zamanla ortaklarda değişiklikler olmuştur. 23 Ocak 1898'de gerçekleşen satışla, 35 hisseden oluşan ocağın beşte bir hissesi Ermeni Haçodor Halaçyan Efendiye geçmiştir. Diğer hisselerin ise 5 parçası Kostı'nın, 14'erden 28 parçası Pavlaki ve Petro'nun ellerinde kalmıştır⁹⁴. Bu ortaklıktan sonra işletmeciler Avrupa tarzında makine ile ve kuyu usulü üretim yapacaklarını bildirerek idareden, ruhsat sahalarının genişletilmesini istemişlerdir. Bu istekleri, civarda bulunan başka madencilerin haklarına zarar vermemek şartıyla kabul edilmiştir. Buna göre 1.200 metre hudud tayini ile Papaz, Kesmeli, Büyük, Domuzcu, Taşbaca damarlarını işlemelerine izin verilmiştir. Ancak adı geçen ocağın civarında bulunan 22 Numaralı Gürgen ve Kasap İsmail Ağa ocaklarının damar ve hududlarına ve evvelce imaline ruhsat verilen diğer ocakların da hudud ve damarlarına tecavüz etmemek şartlarını kabul ederek o şekilde işleyeceklerine dair verdikleri 14 Temmuz 1898 tarihli kefaletnâmesi Muhasebeye gönderilerek kayıtlara yazılmıştır. Kefilleri de Madenci Gerzeli Hasan Ağa, Madenci Şirin (Ermeni Şirinyan) ve Madenci Yuvan olmuştur⁹⁵. Ocağın 1893 senesi Martı başından itibaren bir yılda yaptığı toplam kömür üretimi 63.810 kantar⁹⁶, 1899 mâli yılı kazancından devlete yaptığı ödeme 49.470 kuruş 10 paradır⁹⁷. 1320 (1904) mâli yılı Matlubat Defterinde Kozlu'da bulunan 25 numaralı kömür madeni ocağı "Şirket-i İhsaniye

Ocağı” şeklinde yer almaktadır. Ocağın bu yıla ait çalışanları ve Şirket sahiplerinin hisse oranları hakkında bilgi yoktur. Maden idaresine ocağın varidatından yapılan ödeme kalemlerindeki kayıtlarda “kömür temettuatıyla demiryol varidatından” yapılan ödeme birlikte yer almaktadır. Bu yıla ait toplam varidattan ödemesi 5.321 kuruş 10 paradır. Ocağın toplam borcunu oluşturan bu paranın 3.951 kuruş 10 paralık kısmını 1324 (1908) mâli yılının Nisan ayına kadar geciktirmesi, işlerin yolunda gitmediğinin işareti olsa gerekir⁹⁸.

7.38 Numaralı Ocak: İsminden Ermeni asıllı olduğu anlaşılın Andon, 38 Numaralı Kömür Madeni Ocağının ortaklarından. Bu ocak da 1878'den önce Milo Hristo ve Andon tarafından açılmışken sonradan ocağın tamamı Andon'un eline geçmiştir. Andon ocağı 40 parça hisse itibar ederek 10 parçasını 50.000 kuruşa Gürcü Pano'ya satmıştır. Ortak olan bu iki madencinin yapacakları işletmeye Madenci Musa oğlu Mehmed, Madenci Coro ve Madenci Fabrikacı Yani kefil olmuşlardır (8 Aralık 1886)⁹⁹. 1303 (1887) mâli yılına ait Matlubat Defteririne göre Zonguldak'ta bulunan 38 numaralı ocak, Fabrikacı Andon ve İstefan tarafından işletilmektedir. Ocağın üretim seviyesi oldukça yükselmiştir. Bu mali yılda kazancından devlete ödediği vergi 109.192 kuruş¹⁰⁰, 1899 mâli yılında ise 84.012 kuruş 10 paradır¹⁰¹.

1306 (1890) mâli yılı kayıtlarına göre Zonguldak'ta bulunan 38 numaralı ocak, Andon, Körçil ve İstefan tarafından işletilmektedir. Varidat ödemesi toplam 52.879 kuruş 5 paradır. Çalışanları arasında Bük Divanı amelesi, Malye Divanı kiracıları, Yılanda Divanı amelesi, Yılanda Divanı kazmacıları bulunmaktadır. Ayrıca Mart ayında maden imamına 99 kuruş 20 para, Ağustos ayında Hamidiye (Devrek) Hükümet İdaresine yardım olarak 200 kuruş, Kasım ayında Ertuğrul faciasında ölenlerin ailelerine yardım olarak 200 kuruş ödenmiştir¹⁰².

1307 (1891) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan 38 numaralı ocak, Gürcü Efendi ve Andon tarafından işletilmektedir. Bu yıl için ocak varidatından yapılan toplam ödeme 69.449 kuruş 35 paradır. Ocak çalışanları arasında Bük Köyü amelesi ve kazmacıları, Yılanda Divanı amelesi, Hacıcalı Köyü amelesi, Karadere amelesi ile bir İngiliz mühendis bulunmaktadır. İsmi zikredilmeyen İngiliz mühendise yapılan aylık 24 kuruşluk ödemeye başka ocakların kayıtlarında da rastlanması, bu mühendisin birden çok ocakla ilgilendiğini göstermektedir¹⁰³.

Ocak ortakları, 28 Şubat 1893 yılında 74 numaralı ocağı takviye edeceklerini gerekçe göstererek üretimlerine son vermişlerdir¹⁰⁴.

8. 41 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Halaçyan Parsih Efendinin ortak olduğu ocaklardan biri de 41 eski 34 yeni numaralı ocaktır. 41 numaralı ocak, Ereğli Kömür Madeni Havzasında ilk açılan ocaklardandır. Zonguldak mevkiinde demiryolun sağ tarafında Milopro ve ortağı Ereğlili Onsekizoğlu Mehmed Efendi Ocağı adı altında faaliyete geçirilmiştir¹⁰⁵. Ocağa verilen numara, numara verme uygulamasının başladığı 1878 yılından önce açıldığını göstermektedir.

Ocağın Halaçyan Parsih Efendiye intikaline kadar şöyle bir seyir izlediği görülmektedir. 1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defterine göre Zonguldak'ta bulunan 41 numaralı ocak, Onsekizoğlu Mehmed Efendi ve Milopro tarafından işletilmektedir¹⁰⁶. 1305 (1889) mâli yılı Matlubat Defterine göre Zonguldak'ta bulunan 41 numaralı ocak, Onsekiz oğlu Mehmed Efendi ve Milopro'nun elindedir. Muhasebe kayıtlarında bir bilgi bulunmamaktadır¹⁰⁷. 1306 (1890) mâli yılı kayıtlarında Zonguldak'ta 41 Eski 34 Yeni numaralı ocak şeklinde gösterilen ocak, 40 parça hisse itibar edilerek 20 parçası Onsekiz oğlu Mehmed Efendinin, 20 parçası Milepro'nun iken; Milopro hisselerinin tamamını, Onsekiz oğlu Mehmed Efendi hisselerinden 12,5 parçasını bedeli karşılığı Halaçyan Parsih Efendi ve ortağı Tıngır oğlu Agop Efendiye satmışlardır. Bu durumda ocağın 32,5 parçası Halaçyan Parsih Efendinin, 7,5 parçası Mehmed Efendinin olmuş ve bu şekliyle deftere kaydedilmiştir (4 Ekim 1306/16 Ekim 1890). Bundan sonra ocağın kefilleri Petro, Galib Mustafa ve Panayot Kostı olmuştur. Ocak hesaplarında bu yıla ait bir kayıt bulunmamaktadır¹⁰⁸.

16 Ekim 1890 tarihli satışa rağmen Zonguldak'ta bulunan 41 numaralı ocak, 1311 (1895) mâli yılı kayıtlarında Onsekizoğlu Mehmed Efendi ve Milopro adına kayıtlı gözükmektedir¹⁰⁹. Vukuat Defteri kayıtlarına göre 34 numaralı ocak, Zonguldak'da demiryolunun sağ tarafında Damlar semtindedir ve Madenci Ahmed İsmail'in adına kayıklıdır¹¹⁰. Ocağa verilen 34 Numarası, bu ocağın numara uygulamasının yapıldığı 1878 yılından önce açıldığını göstermektedir. 1307 (1891) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan 34 numaralı ocak, Ahmed İsmail varisleri elindedir¹¹¹. Zonguldak'ta bulunan 34 numaralı ocak, 1323 (1907)¹¹² ve 1324 (1908) mâli yıllarında da Ahmed İsmailoğulları ve İsmail Çavuş Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır¹¹³. 41 numaralı ocağın 1306 (1890) mâli yılı kayıtlarına 41 eski 34 yeni numaralı ocak şeklinde geçmesi muhtemelen, 34 numaralı ocağı çalıştıran Ahmed İsmail'in vefatı üzerine oca-

ğının lağvolma sürecine girmesi ile ilgili olsa gerektir. Zaten 41 eski 34 yeni numaralı ocak deyimi bu yıldan sonraki süreçte kullanılmamıştır.

Daha sonra 41 numaralı ocak Osmanlı Devleti vatandaşı Pancirî ve Jorj Kartalî Bey Efedilere intikal etmiştir. Bu intikalin tarihi verilmemiş olmakla birlikte çok sayıda ocağın Pancirî ve Jorj Kartalî üzerine kaydının yapıldığı 13 Eylül 1896 tarihinde gerçekleşmiş olsa gerektir. Ocakların Pancirî ve Jorj Kartalî'ye intikalından sonra kefilleri Madenci Şirketi İhsaniye, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur¹¹⁴.

1314 (1898), 1315 (1899), 1316 (1900) ve 1317 (1901) Mali mâli yıllarında Zonguldak'ta bulunan 41 numaralı ocak, Ereğli Şirketi'nin elindedir¹¹⁵. Ocağın hesap kayıtlarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum Ereğli Şirketinin hesabının toplu halde tutuluyor olmasındandır.

9. 46 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Şirin Şirinyan'ın sonradan ortak olduğu ocaklardandır. Zonguldak mevkiinde demiryolun sağ tarafında Simyon oğlu Yorgi Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır¹¹⁶.

1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defteririne göre Zonguldak'ta bulunan 46 numaralı ocak, Simon oğlu Yorgi ve Yanko tarafından işletilmekte iken altı parça hisse itibar edilerek, üç parçası Pavlaki'nin, bir parçası Şirin Efendinin, bir parçası Hasan Efendinin ve bir parçası Hacı Süleyman oğlu Süleyman Efendinin olmuştur (9 Teşrinievvel 1307/21 Ekim 1891)¹¹⁷.

46 numaralı ocak sonradan 295 Eski ve 32 Yeni numaralı ocakla birlikte Şirket-i İn'amiye ocakları arasına katılmıştır¹¹⁸. Daha sonra bu ocak, belirlenemeyen bir tarihte terkedilmiştir¹¹⁹. İlk kez hangi tarihte işletmeye açıldığı ve ne zaman terk edildiği belirlenememiş olmakla birlikte numara uygulamasının yapıldığı 1878 yılında faal durumda olan ocaklardandır.

10. 70 Numaralı Ocak: Bu ocak da Ermeni asıllı Şirinyan tarafından açılmıştır. Zonguldak mevki Mağaraağzı'nda bulunan ocak, Şirinyan tarafından açıldığından onun adıyla anılmaktadır. Numarası 1878'deki ocaklara numara verme işleminden önce açıldığını göstermektedir¹²⁰. 1303 (1887), 1305 (1889) mâli yılları ve sonrasında ocak, Teke Halil, Ahmed ve Çoturoğlu tarafından işletilmektedir. Bu durum Şirinyan'ın ocağı elden çıkardığını göstermektedir¹²¹.

11. 85 Numaralı Ocak: Karamanyan'ın eline geçen ocaklardan biri de 85 numaralı ocaktır. 85 numaralı ocak, Kilimli mevkiinde demiryolun sol tarafında Büyüksıklık adındaki yerde Marko Milo ve Coko Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır¹²². 1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defterine göre Kilimli'de bulunan 85 Numaralı kömür madeni ocağı Coraş oğlu Nikola tarafından işletilmektedir¹²³.

Kilimli'de bulunan 85 numaralı ocak, 1306 (1890) ve 1307 (1891) Mali yıllarında. Coraş oğlu Nikola tarafından işletilirken¹²⁴, 1309 (1893) mâli yılında Coraş oğlu Nikola'dan satış yoluyla Karamanyan Kumpanya-i Osmaniye'ye geçmiştir. Ocak 30 parça hisse itibar edilerek; 20 parçası Arslanyan Artin Efendinin iken, 10 parçası Karamanyan Efendiye 2.600 Osmanlı Lirası bedel ile satılmıştır (25 Nisan 1309/7 Mayıs 1893). Ocak hesabından yapılan ödeme, bu ocağa hizmet sunanlar arasında bir de İngiliz mühendisin olduğunu göstermektedir¹²⁵.

Kilimli'de bulunan 85 numaralı ocak 1311 (1895) mâli yılı Matlubat Defterinde Karamanyan Kumpanyası'nın Osmaniye Ocağı adıyla kayıtlı iken¹²⁶, 1897 yılında yarı yarıya pay sahibi olmak üzere Panciri Bey ve Jorj Katali Efendinin olmuştur. Ocağın el değiştirme yöntemi ile ilgili bilgi yoktur. Kefaletname tarihi (üretim ruhsatı için gerekli belge) 30 Temmuz 1897'dir¹²⁷.

85 numaralı ocak, 1314 (1898), 1315 (1899), 1316 (1900), 1317 (1901) ve 1320 (1904) mâli yıllarına ait kayıtlarda, Kilimli'de bulunan 85 Numaralı Kömür Madeni Ocağı, Fransız sermayeli Ereğli Şirketi'nin elinde gösterilmektedir. Hesap kayıtlarında bir hareket bulunmamaktadır¹²⁸. 30 Temmuz 1897 tarihinden itibaren Panciri ve Katali ikilisine üretim ruhsatı verilen ocağın kısa sürede Fransız şirketine nasıl geçtiği tespit edilememiştir.

1324 (1908) mâli yılına ait Matlubat Defteri kayıtlarına göre Kilimli'de bulunan 85 numaralı ocak, Panciri ve Kartali Beyler adına kayıtlıdır. Ocağın 1324 (1908) mâli yılı temettuat ve demiryolu ücreti ödemesi tek kalemlik 213 kuruş 30 paralık Ağustos ayı ödemesinden ibarettir¹²⁹. Ocağın Panciri ve Kartali Beyler adına kayıtlı gözükmesi, Fransız şirketinin ocağı yeniden Panciri ve Kartali Beylere devetmiş olabileceğini akla getirmektedir.

12. 93 Numaralı Ocak: Ankaralı Kirkor 93 numaralı ocağı açan ortaklardan biridir. Ocak, Kilimli'de Kumtarlası adındaki yerde 1878 yılından önce Topaloğlu Bayram ve Ankaralı Kirkor (Ermeni) tarafından

açılmıştır. Kilimli mevkiinde demiryolun solunda Kumtarlası adındaki yerde Topaloğlu Bayram ve Ankaralı Kırkor Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır¹³⁰. Ankaralı Kırkor'un ortaklığı ile açılan ocağın numara uygulamasının başladığı 1878'den önce açıldığı bilinmekle birlikte, Kırkor'un ortaklığı ile hangi tarihe kadar işletildiği tam olarak tespit edilememiştir. 1887 yılında faal ocaklar arasında bulunmayan 93 numaralı ocak, 1889 yılına gelmeden bu madencilerin elinden çıkmıştır¹³¹. 93 numaralı ocak, 19 Ekim 1901 tarihinde padişahan yakın adamlarından Arif Beye intikal etmiştir¹³².

13. 94 Numaralı Ocak: Tıngıroğlu Agop Efendinin sonrada ortak olduğu 94 numaralı ocak, 1878 yılından önce Metro, Milo ve Lâtin Yanko tarafından açılmıştır. Ocak, Kilimli mevkiinde demir yolun sağında İhlamurluk adındaki yerdedir. 1887 ve 1889 mâli yılında Petro ve İstefan elinde olan ocak¹³³, 16 Ocak 1895 tarihi itibarıyla 30 hisse kabul edilerek, 17,5 hissesi Petro'nun, 7,5 hissesi Tıngıroğlu Agop Efendinin, kalan 5 hissesi de Sinoplu Hasan Efendinin olmuştur. Kefilleri ise, Madenci Nikola Krakoviç, Madenci Rumbaki, Madenci Gerzeli Hasan Ağa'dır¹³⁴. 1899 yılı kayıtları ocağı büyük ortak Petro'nun adıyla anmaktadır¹³⁵.

Ermeni asıllı Tıngıroğlu Agop'un ortaklığı bundan sonra da devam etmiştir. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre 94 numaralı ocak Petro İstefan, Tıngıroğlu Agop ve Sinoplu Hasan Efendinin ortaklığı ile devam etmektedir¹³⁶.

Tıngıroğlu Agop'a ait 7,5 hisse ölümünden sonra 1919 yılında varisleri tarafından Osmanlı vatandaşı İstefan Yorgiyadis'e satmışlardır. Satış Meclis-i vükelaca da onaylanmıştır (22 Aralık 1919)¹³⁷.

14. 98 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Kırkor'un ortağı olduğu diğer ocak 98 numaralı ocaktır. Kırkor bu ocağı, Kilimli mevkiinde demiryolun sağında Dördüncü İlid adındaki yerde Malo adındaki ortağı ile birlikte açmıştır. Kayıtlarda kapalı¹³⁸ olarak gösterilen ocak, 1878'den önce açılan ocaklardandır ancak, hangi tarihe kadar işletildiği ve ne zaman kapandığı tespit edilememiştir.

15. 104 Numaralı Ocak: Karamanyan Kumpanyasının ortak olduğu bir diğer ocak da 104 eski 16 yeni numaralı ocaktır. 104 numaralı ocak, kaynaklarda Çatalağzı mevkiinde¹³⁹ Karadon adındaki yerde Laz Hasan Ağa Ocağı olarak geçmektedir. 1303 (1887) mâli yılı kayıtlarına göre Kilimli'de bulunan 104 numaralı kömür madeni ocağı Laz Hasan Ağa

tarafından işletilmektedir¹⁴⁰. Maden İdaresinin 1889 mâli yılı kayıtları da Kilimli'de bulunan 104 eski numaralı 16 yeni numaralı ocağın Laz Hasan Ağa elinde olduğunu ortaya koymaktadır. Laz Hasan Ağa, dört parça hisse itibar edilen ocağın iki hissesini 35.000 kuruşa Karamanyan Kumpanyasına, bir hissesini 15.000 kuruşa Ahmed Ali Ağa'ya satmış ve bir hissesini de kendi elinde bırakmıştır (6 Temmuz 1889/24 Haziran 1305/)¹⁴¹.

Kilimli'de bulunan 104 eski 16 yeni numaralı ocak, 1890 (1306) mâli yılında Karamanyan, Ahmed Ali ve Laz Hasan'ın elinde; hisse itibarıyla iki hissesi Karamanyan'ın, bir hissesi Ahmed Ali Ağa'nın, bir hissesi madenci Laz Hasan'ın iken, Ahmed Ali Ağa hissesini 15.000 kuruş masraf bedeli karşılığı Karamanyan'a satmıştır. Bu durumda üç hisse Karamanyan Kumpanyasının olduğu kayıtlara şerh edilmiştir (15 Haziran 1306/27 Haziran 1890). Bundan sonra ocak numarası değiştirilerek ocağa 8 (sekiz) yeni numara verilmiştir. Kefilleri Yasaf, Hacı Bey, Musa oğlu Mehmed olmuşturlar¹⁴².

Bu numara değişikliğine rağmen 1307 (1891) mâli yılı Matlubat Defterinde Kilimli'de gösterilen 104 eski 16 yeni numaralı ocak, Karamanyan Kumpanyası tarafından işletilmektedir. Sayısı tespit edilememekle birlikte, ocakta çok sayıda köyden amele çalışıyor olması, ocağın istihdam kapasitesinin yüksekliğini göstermektedir. Bu amelelerin mensubu olduğu köyler şunlardır: Değirmenözü Divanı, Çomranlı Divanı, Çukur Divanı, Kandamış Divanı, Uluköy Karacaoğlu Köyü, Başviran Divanı, Şaban Kadioğlu Köyü, Balye Divanı, Hocoğlu Divanı, Hasanefendioğlu Divanı, Haydarlar Köyü, Ecikler Köyü, Aliustaoğlu Köyü, Çayır Divanı, Veli Divanı, Yaka Divanı, Çay Divanı, Çatalağzı Divanı, Hisarönü Divanı, Kokurdan Divanı, Çömlekçi Divanı, Ulugeçit Divanı'nın Kadı Köyü, Ulugeçit Divanı'nın Ambarcı Köyü, Gölyazı Divanı Çukur Köyü, Arıt, Kandamış Köyü, Çukur Köyü, Aşıklar Köyü, Zerzene ve Balye Köyü, Hadıllar Köyü, Cumayarı Köyü, Doğançılar Köyü, Karamızak Köyü, Muslu Köyü, Kışla Köyü ve Öteyüz köyleridir. Ödeme yapılanlar arasında bir de İngiliz mühendis bulunmaktadır¹⁴³. Bundan sonraki yıllara ait eldeki kaynaklarda Karamanyan'a ait ne 104 eski 16 yeni numaralı ocak ve ne de 8 yeni numaralı ocakla ilgili bir bilgi bulunmaktadır. Muhtemelen bu ocak da Karamanyan Kumpanyasının toplu hesabına katılmış olmalıdır.

1893 (1309) yılı kayıtlarında Çatalağzı'nda gösterilen 104 numaralı ocak, Karamanyan Kumpanyası tarafından işletilmektedir. Ocağın

Çatalağzı'nda olması Kilimli'de gösterilen 104 eski 16 yeni numaralı ocaktan farklı bir ocak olduğunu ortaya koymaktadır. Zira 1890 (1306) mâli yılı Haziran ayından itibaren 104 eski 16 yeni numaralı ocak 8 (sekiz) yeni numara ile numaralanmıştır. Ocak varidatından yapılan ödeme toplam 37.371 kuruştur. Bu ocağın ödemeleri arasında da İngiliz Mühendise yapılmış ödeme de bulunmaktadır¹⁴⁴. Vukuat Defteri'nin 7 Kasım 1893 tarihli kayıtlarında 104 numaralı ocak, Artin Karamanyan ve Aslıoğlu'nun olduğu kaydedilmiştir. Kefilleri Madenci Petro, Madenci Panayot Kostî'dir¹⁴⁵.

1311 (1895) mâli yılı kayıtlarında Çatalağzı'nda bulunan 286, 186, 104 numaralı ocaklar, Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyası'na ait gösterilmiştir. Hesabı ortak verilen bu üç ocağın varidatlarından yapılan ödemeler aylara göre şöyledir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
13959	7669 -20	12852	12640 -20	20544	12460 -20	38562	11224 -20	---	24780	--	22836	177.528

Ocakların hesabından yapılan diğer ödemeler ise, 25 Mart 1311/6 Nisan 1895 tarihinde Bolu yangınzedelerine yardım olarak Marko'nun senedi ile 50 kuruş, Hüseyin Efendinin senedi ile 20 kuruş, Gelik senedi ile 30 kuruş, ramazan hocalarına Marko'nun senedi ile 50 kuruştur¹⁴⁶.

Çatalağzı'ndaki 104 numaralı ocakla ilgili olarak bundan sonraki yıllara ait bir bilgi bulunamamıştır.

16. 131 Numaralı Ocak: Sonradan Artin Karamanyan'ın ellerine geçen ocaklardan biri de 131 numaralı ocaktır. Alacağzı mevkiinde Armutcuk Ocağı adıyla kayıtlarda yer alan ocak 1896 yılında Pancirî Bey ve Kartalî Efendilerin ellerine geçmiştir. Alacağzı'nda bulunan 131 numaralı ocak, 1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defterine göre Petko Cora'nın elindedir¹⁴⁷. Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılı kayıtlarına göre Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortaklarının elinde¹⁴⁸, 1306 (1890) mâli yılı kayıtlarında Trabzonlu Ahmed Efendinin elinde gösterilen ocak¹⁴⁹, 1307 (1891) ve 1309 (1893) Mali yıllarına ait kayıtlarda Karamanyan Kumpanyasının elindedir¹⁵⁰. 1311 (1895) mâli yılı kayıtlarında Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyası'nın ocağı olarak gösterilmektedir. . Ocağın bu yıla ait hesap kayıtlarında, Mart ayında Bolu yangınzedelerine yardım olarak ödenmiş 40 kuruş bulunmaktadır¹⁵¹.

1896 yılı sonlarında, yarı yarıya olmak üzere Pancirî Bey ve Kartalî Efendilerin ellerine geçen 131 numaralı ocağa Defter-i atik'deki şerh gereği üretim tezkire verilmiştir (13 Eylül 1896). Kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur¹⁵².

Kısa süre sonra Pancirî Bey ve Kartalî Efendi 131 numaralı ocağı Fransız Ereğli Şirketine devretmişlerdir (8 Mart 1897).

17. 142 Numaralı Ocak: 142 numaralı ocak, Ermeni asıllı Apik Efendi'nin ortak olduğu bir ocaktır. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre 142 numaralı ocak, Bedosaki, Harafim, Yazıcı Bedos, Pandelaki ve Apik Efendinin ortaklığıyla işletilmektedir. Ocağa 19 Temmuz 1314/31 Temmuz 1898 tarihinde verdikleri kefâlet senedi sonucu idarece işletme ruhsatı verilmiştir. Ocak hissedarlarından Bedosaki 20, Harafim Efendi 7,5 hissesini 143 numaralı ocakta bulunan aynı orandaki hisseleri ile birlikte 8.000 kuruş masraf bedeli karşılığı imal haklarını satmışlardır. Bu satışın tarihi ve alıcısı belirtilmemiştir¹⁵³.

18. 143 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Apik Efendi'nin ortaklığı bulunan ocaklardan biri de 143 numaralı ocaktır. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre 143 numaralı ocak, Bedosaki, Harafim, Yazıcı Bedos, Pandelaki ve Apik Efendinin ortaklığıyla 19 Temmuz 1314/31 Temmuz 1898 tarihinde Maden İdaresine verdikleri kefâlet senedi sonucu kendilerine işletme ruhsatı verilmiştir. Ocak hissedarlarından Bedosaki 20 hissesine, Harafim Efendi 7,5 hisselerini 142 numaralı ocakta bulunan aynı orandaki hisseleri ile birlikte 8.000 kuruş masraf bedeli karşılığı satmışlardır. Bu satışın tarihi ve alıcısı belirtilmemiştir¹⁵⁴.

19. 145 Numaralı Ocak: 145 numaralı ocak Ermeni asıllı Parsih Halaçyan'ın sonradan ortak olduğu ocaklardandır. Ocak, Amasra'da Limanağzı'nda Marko Dayud Ocağı adıyla bilinmektedir.

145 numaralı ocağın tamamı 120 parça hisse itibar edilerek 100 parçası Gürcü Pano Efendinin geri kalan 20 parçası Parsih Halaçyan Efendinin olduğu Maden İdaresinin kayıtlarına yazılmıştır (25 Mart 1889). Kefili, Gürcü Dimitraki'dir¹⁵⁵.

Maden idaresinin 1303 (1887), 1305 (1889) ve 1306 (1890) mâli yılları kayıtları Amasra mevkiindeki 145 numaralı ocağın Nikola Krakoviç adına kayıtlı olduğunu göstermektedir¹⁵⁶. Bu durum 145 numaralı ocağın Gürcü Pano ve Parsih Halaçyan'ın elinden çıktığını göstermektedir.

20. 166 Numaralı Ocak: David Sıvacıyan'ın ortak olduğu 166 numaralı ocak, Kilimli'de Boşnak Süleyman, Salih ve Sarıoğlu tarafından açılmıştır¹⁵⁷.

Ne zaman açıldığı tespit edilemeyen ocak, 1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defterinde Kilimli'de bulunan 166 Numaralı kömür madeni ocağı Salih Efendi adına kayıtlıdır¹⁵⁸.

Ocağın, 10 Aralık 1887 tarihi itibarıyla 20 parçası Ermeni David Sıvacıyan, 5 parçası Papazoğlu Marko, 5 parçası Boco'nun olduğu halde işletilmektedir. Kefilleri ise Madenci Onsekizoğlu Mehmed Efendi, Madenci Acente Hüseyin Efendi ve Madenci Fabrikacı Yani'dir¹⁵⁹. Aynı yıl Salih Efendiye geçen 166 numaralı ocağın 1889 yılından sonra faaliyeti sona ermiştir¹⁶⁰.

21. 174 Numaralı Ocak: 174 numaralı ocak, Ermeni asıllı Andon ve Kirkor'un ortaklığı ile açılan ve işletilen bir ocaktır. Kilimli Mevkiinde bulunan ocak, Hacı Ömer, Lazo, İstefan, Ankaralı Andon ve Kirkor'un ortaklıkları ile açılmıştır. Ocağın açılış tarihi tespit edilememiştir¹⁶¹.

Maden İdaresinin 1303 (1887) ve 1305 (1889) mâli yılı kayıtlarına göre Kilimli'de bulunan 174 Numaralı kömür madeni ocağı, Köçekçi Makro tarafından işletilmektedir¹⁶².

Köçekçi Makro elinde, 40 hisseden ibaret olan ocağın bir kısım hisselerinin 27 Aralık 1892 tarihinde Bedosaki'ye satıldığı tespit edilmiş ancak, diğer ortaklarının kimler olduğu belirtilmemiştir. Bu satış sonrası kefilleri, Madenci Karamahmudzâde Halil, Madenci Onsekizoğlu Mehmed, Madenci Karamahmudzâde Mahmud olmuştur¹⁶³. Son bu üç kayıt Andon ve Kirkor'un ocaktaki ilgisinin uzun sürmeyip sona erdiğini göstermektedir.

22. 175 Numaralı Ocak: Andon ve Kirkor'un ortaklığı ile açılan diğer bir ocak da 175 numaralı ocaktır. Kilimli mevkiinde Hacı Ömer, Lazo, İstefan, Andon ve Kirkor'un ortaklığı ile açılmıştır. Vukuat Defteri kayıtlarında kapalı olarak gözüken ocağın¹⁶⁴ hangi tarihlerde işletildiği ve ne zaman kapandığı tespit edilememiştir.

23. 177 Numaralı Ocak: 177 numaralı ocak, Ermeni asıllı Şinork Mihranyan ve İstefan Topçuyan Efendinin ortak oldukları ocaktır. Ocak, Mülazım Bey, Lazo, Hacı Ömer ve İstefan tarafından açılmıştır. Bu ocak, Kilimli mevkiinde Büyükgeçit adındaki yolun altında, kuzeyden Mostra doğudan Köçekçi Marko Ocağı ile arasında bulunan arkan ve kible tarafı 450 metre ile ve batı tarafı Halaçyan Efendinin

bacası ile aralarında bulunan diğer bir arkan ile sınırlı hudutlar dahilinde 177 numara ile numaralı Topcuyan İstapan Efendinin ocağıdır. Sahile ve demiryoluna gayet uzak olduğundan sathımail inşa edeceğinin tezkiresine ilave olunmasını istemiştir. Çaydamarı'nın batı tarafı eskisi gibi İstapan Efendinin Ocağı ile Halaçyan bacası arasındaki arkan ile sınırlanmış olarak, imalinde bulunan Çaydamarı'na ilaveten altında arama sonucu bulmuş olduğu iki damarın verilmesinde mahsur olmadığından, imalinde bulunan Çaydamarı'na, bulmuş olduğu bu iki damar ilave olunmuştur. 20 Aralık 1897'de 40 hissedenden oluşan ocağın 10 hissesi Bolu eşrafından Taşhancızâde Ali Efendinin, 10 Hissesi Şinork Mihranyan Efendinin, 15 Hissesi İstapan Topçuyan Efendinin ve 5 hissesi Papazoğlu Yazıcı İstapan Ağa'nın olmuştur.

177 numaralı ocak, 6 Ağustos 1901 tarihinde yeniden 40 parça hisse itibar edilerek, 8 parçası Ahmet Efendinin, 12 parçası İstapan Efendi Topcuyan'ın, 8 parçası Şinork Efendinin, 2 şerden 4 parça hisse Nepani oğulları Yorgi ve Esilik, 8 parçası Mudurnu kazası eşrafından Kazan Camii Şerifi imamının oğlu Nuri Ağa'nın olmuştur. Bu süreçte kefilleri, Yuvan veledi Pavli, Madenci Petro İstefan, Şirket-i Acente Ocağı'dır.

6 Ağustos 1901 tarihli resmi kayıt gereği 177 numaralı ocağın hududu, kuzeyden Mostra doğudan Köçekçi Marko ile bu ocak aralarında mevcut olan arkan ve güneyden ve batıdan da 450 metre, ancak Çaydamarı'nın batı tarafı eskisi gibi bu ocak ile Halaçyan bacası arasındaki arkan ile sınırlanmış ve Çaydamarı altındaki iki damar da ilave olunmuştur. Bu ocağa sahil ve demiryolu haylice uzak bulunduğundan sathı mail inşasına mecburiyet bulunmaktadır. Bu ise büyük masraf gerektirdiğinden masrafın teminiyle beraber, çıkarılacak kömürün temettu ve demiryolu ücretlerinden bir hayli varidat hasıl olacağından bahis ile, bu ocağın sağ ve sol taraflarında ve hemen bitişiğinde bulunan atıl damarların da ocaklarına olan yakınlık ve münasebetlerine binaen tezkireye ilavesini istemişlerdir. Maden Nezareti'nden bu ocağın sağında solunda ve hemen bitişiğindeki damarlarda üretim yapmalarına izin ve 20 Eylül 1897 tarihi ile ruhsat tezkiresi verilmiştir.

Bu durumda bu ocak 40 parça hisse itibar edilerek, 10 parçası Bolu eşrafından Taşhancızâde Ahmet Efendinin ve 15 parçası Şinork Efendinin, 5 parçası Papazoğlu Yazıcı İstefan Ağa'nın, 15 parçası İstapan Topcuyan Efendinin olmuştur.

21 Ağustos 1898'de Papazoğlu İstapan 5 hisselik payını vekili Çıkrıkçı Ahmed Efendi vasıtasıyla 5.000 kuruşa Osmanlı Devleti vatandaşı

Nepani oğulları Yorgi ve Vasil'e satmış, böylece ocağın iki yeni ortağı olmuştur. Tarih 6 Ağustos 1901'e geldiğinde bu ortaklardan Ahmed Efendi 10 hissesinden ikisini, İstapan Topçuyan üç hissesini, Şinork Mihranyan iki hissesini, Nepani oğulları Yorgi ve Vasil yarımşar hisseslerini –ki toplam sekiz hisseyi- 100.000 kuruş karşılığı Mudurnu Kazası eşrafından Kazan Camii İmamı oğlu İsmail Nuri Ağa'ya satıp devretmişlerdir. Bu ortaklarla kömür çıkarmaya devam edilen ocağın kefilleri, Yuvan veledi Pavli, Madenci Petro İstefan ve Acente Şirketidir¹⁶⁵.

25 Mart 1907'de de Şinork Mihranyan'ın sekiz hissesi, Galata Şer'iyeh Mahkemesince düzenlenmiş vekâletname ile vekili İncisu Esavidis tarafından ocak ortaklarından Ahmed Efendiye 700 Osmanlı lirasına satılmıştır. Bu satış sonucu Şinork Mihranyan'ın 177 Numaralı Kömür Madeni ocağındaki ilgisi sona ermiştir. Ahmed Efendi de kendisine ait 16 hissedenden 10'unu, ortaklardan Nuri Ağa'nın sekiz hissesinden dördü ile İstapan Topçuyan Efendinin 12 hissesinden altısını kendisine verilen vekâletname ile İstanbul'dan Aslıoğlu Avraham veledi Bedos Ağa'ya toplam 5.815 Osmanlı lirasına satmıştır. Bu yeni ortaklık durumu ile işletilen ocağa Sava Savidis Nikola, Boşnak Ali Ağa zâde Ali Rıza ve Durmuş oğlu Pavlaki kefil olmuşlardır¹⁶⁶.

Ocağın üretimle ilgili durumu, 1899 mâli yılının ilk altı ayında kazancıdan ödediği vergi 8.265 kuruştur¹⁶⁷. 1320 (1904) mâli yılı kayıtlarına göre Kilimli'de bulunan 177 numaralı ocak, İstapan Topçuyan ve ortakları tarafından işletilmektedir. Ocağın kömür temettuatıyla demiryolu varidatından tahakkuk eden ödemesi toplam 37.381 kuruş 20 paradır¹⁶⁸. Ödemeleri üretiminin gelişerek devam ettiğini göstermektedir.

Ermeni asıllı İstapan Topçuyan'ın ortaklığı bundan sonra da devam etmiştir. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre 177 numaralı ocak, Taşhancı zâde Ahmed Efendi, Nuri Ağa, Aslıoğlu Avraham, İstapan Topçuyan ve Nepani çocukları Yorgi ve Vasil'in ortaklığı ile 16 Mayıs 1322/29 Mayıs 1906 tarihinden beri işletilmektedir. Hissedarların pay oranı belirtilmemiştir¹⁶⁹.

Sonraki yıllarda ocağın, "Taşhancı Ocağı" adıyla anılmaya başlaması, ocaktaki pay çoğunluğunun Taşhancızâde Ali'ye geçtiğine delil sayılabilir. Bu arada 25 Mart 1907 tarihi itibarıyla altı hisseye düşmüş olan Topçuyan'ın hisse sayısının yeniden 12'ye yükseldiği görülmektedir. Zira ocakta Topçuyan İstapan Efendinin sahip olduğu 40 hisse itibarıyla 12 hisse Osmanlı vatandaşlarından Mustafa Beye satılmış ve satış Meclis-i vükelaca uygun bulunmuştur (4 Kasım 1907)¹⁷⁰. Bu satışla

birlikte İsteyan Topçuyan Efendinin 177 Numaralı kömür madeni ocağındaki ilgisi son bulmuştur.

Bu ortaklarla 1913'e kadar devam eden ocak, ortaklardan Taşhancızâde Ahmed ve Nepani oğlu Yorgi Efendilerin çocuksuz olarak vefatları dolayısıyla hisseleri Maden İdaresine intikal etmiştir. Nepani oğlu Vasil'in elinde kalan iki hisse de hissedarlardan Aslıoğlu Avraham Efendiye satılmıştır¹⁷¹.

24. 186 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Karamanyan Kumpanyasına intikal eden ocaklardandır. Kayıtlarda, Kilimli mevkiinde Molla Hasan ve Süleyman Mehmed'in Ocağı şeklinde yer almaktadır. 1305 (1889), 1306 (1890) mâli yıllarında Kilimli'de bulunan ocak, Molla Hasan ve Süleyman'ın elinde iken¹⁷², 1307 (1891) mâli yılı Matlubat Defterine göre Trabzonlu Ahmed Efendi ve Molla Hasan tarafından işletilmektedir¹⁷³. Ahmed Efendi, 186 numaralı ocağı bütün alet ve edevatı ve sairesiyle beraber bedeli karşılığı 3 Ekim 1893 tarihli resmi işlem ile kesin olarak Artin Karamanyan ve Aslıoğlu ve kumpanyasına terk ve devretmiştir. Böylece ocak tamamen Artin Karamanyan ve Aslıoğlu ve kumpanyasının eline geçmiş ve Maden İdaresinin kayıtlarına şerh edilmiştir (7 Kasım 1893). Keffileri, Madenci Petro, Madenci Panayot Kostı'dır¹⁷⁴. Karamanyan'a intikal eden ocağın bundan sonraki durumu hakkında bilgi bulunamamıştır.

25. 205 Numaralı Ocak: Karamanyan Kumpanyasının ellerine geçen ocaklardan biri de 205 numaralı ocaktır. Zonguldak mevkiinde Arapzâde Mehmed Efendinin Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır¹⁷⁵. 1303 (1887) mâli yılı kayıtları da 205 numaralı ocağın Arabzâde Mehmed Efendi tarafından işletildiğini ortaya koymaktadır¹⁷⁶.

Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılına ait Matlubat Defterine göre Zonguldak'da bulunan 205 Numaralı kömür madeni ocağı Trabzonlu Ahmed Efendi ve şürekâsı tarafından işletilmektedir. Ortakların kimler olduğu ve hisse oranları belirtilmemiştir¹⁷⁷.

1306 (1890) mâli yılında da Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortakları tarafından işletildiği görülen 205 numaralı ocağın hesap kayıtlarında, Mart ayında Maden İmamı Hocaya yardım olarak 200 kuruş, Kasım ayında Bozhane Camii'ne 500 kuruş, Ertuğrul faciasında ölenlerin ailelerine 200 kuruş, Hafız Hüseyin Efendiye yardım olarak 60 kuruş ödenildiği görülmektedir¹⁷⁸.

1307 (1891) mâli yılı Matlubat Defterine göre Zonguldak'ta bulunan 205 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortakları tarafından işletilirken¹⁷⁹, 1309 (1893) mâli yılında ocak, Karamanyan Kumpanyası tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılmış bir ödeme bulunmamaktadır¹⁸⁰. Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortakları elinde bulunan ocağın Karamanyan Kumpanyasına nasıl ve ne zaman intikal ettiği tespit edilememiştir.

Zonguldak'ta bulunan 205 numaralı ocak 1311 (1895) mâli yılında da Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyası'nın elinde faal durumda varlığını devam ettirmektedir. Hesap kayıtlarında bir bilgi bulunmamaktadır¹⁸¹.

205 Numaralı ocağın ertesi yıl yarı yarıya olmak üzere Pancirî Bey ve Kartalî Efendi ellerine intikal etmiştir. (13 Eylül 1896). Pancirî Bey ve Kartalî Efendinin kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedosaki olmuşlardır¹⁸².

1323 (1907) mâli yılı kayıtlarında Zonguldak'ta bulunan 205 numaralı ocak, Panciri ve Kartali Beylerin Ocağı adıyla kayıtlıdır. Ocağın temettuat ödemeleri lira-kuruş olarak şöyledir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust.	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
82559 -10	---	128859 -20	111676 -20	---	89631	---	84763 -35	---	---	64198 -10	---	551.688 -15

Ocak hesabı sonraki yılın Nisan ayında kapatılmıştır¹⁸³.

1324 (1908) mâli yılı kayıtlarına göre de, Zonguldak'ta bulunan 205 numaralı ocak, Panciri ve Kartali tarafından işletilmektedir. 1324 (1908) mâli yılı için yapılması gereken temettuat ödemesi toplam 717.161 kuruş 35 paradır. Bu paranın 656.496 kuruş 30 paralık kısmı yıl içinde idarece tahsil edilebilmiştir¹⁸⁴. Müteâkip yıllara dair bir bilgi bulunamamıştır.

26. 217 Numaralı Ocak: 217 numaralı ocak Amasra mevkiî Tarlaağzı'nda Çınarlık'ta Yılanlısu adındaki yerde Ohannes ve Mahat tarafından açılmıştır. Ocak, 1878'den sonra açılmış olmakla birlikte hangi tarihte açıldığı kesin olarak tespit edilememiştir. Daha sonra Ohannes ve Mahat tarafından terk edildiği anlaşılan ocak, Ereğli Maden İdaresi tarafından 4 Temmuz 1896 tarihinde müzayede ile satılmış ve Ermeni Sezak Pempeciyen tarafından 1.200 kuruşa satın alınmıştır. Üretime

başlanan ocağın kefilleri, Madenci Kasap İsmail, Madenci Yuvan ve Madenci İhsaniye Şirketi olmuştur¹⁸⁵.

1314 (1898) mâli yılı kayıtları 217 numaralı ocağı Sitrak tarafından işletilir göstermektedir. Ocak hesabında görülen tek ödeme, 10 Şubat 1314/22 Şubat 1899 tarihinde yapılmış olan 300 kuruşluk Kasım ayına ait varidattan yapılmış ödemedir. Hesabı 28 Şubat 1314/12 Mart 1899 tarihinde kapatılmıştır¹⁸⁶.

1315 (1899) mâli yılı kayıtlarına göre Amasra'da bulunan 217 numaralı kömür madeni ocağı, Sezak'ın elindedir. Ocağın kömür varidatından tahakkuk eden ödemesi; Haziran ayında 600 kuruş, Eylül ayında 600 kuruş, Şubat ayında 570 kuruştur. Bu yıla ait Maden İdaresine olan 600 kuruşluk ödemesi, 1323 (1907) mâli yılının Nisan ayında Komisyon marifetiyle tahsil edilmiştir¹⁸⁷.

1316 (1900) mâli yılında Amasra'da bulunan 217 numaralı ocak, Sezak Ocağı adıyla kayıtlıdır. Ocak varidatından yapılan ödemeler toplamı 4.662 kuruştur. Hesabı, 1317 yılının Haziran ayında kapatılmıştır¹⁸⁸.

1317 (1901) mâli yılına ait Matlubat Defterinde Amasra'da bulunan 217 numaralı ocak, Sezak ocağı adı altında yer almaktadır. Ocağın Mart ayı temettuatından 1.350 kuruş, Mayıs temettuatından 600 kuruş olmak üzere toplam 1950 kuruş ödeme yapılmıştır¹⁸⁹.

217 numaralı ocağın tamamına sahip olan Sezak Pempeciyan, 28 Şubat 1901 tarihinde 60 parça hisse itibarı ettiğİ bu ocağın 15 hissesini kendi elinde bırakırken, 15 hissesini Serkiz Rakıcıyan'a, 15'ini Agop Pempeciyan'a, 7,5 hissesini Artin Pempeciyan'a ve diğİer 7,5 parça hissesini Efasid Bedliyan'a devr etmek suretiyle ocağİa ortak etmiştir. Bu durumda da kefilleri Petro İstefan, Gerzeli Hasan ve Abasızoğİlu Hüsni olmuşlardır¹⁹⁰. Ocağın sonraki yıllardaki durumu hakkında bilgi bulunamamıştır.

Ermeni asıllı madencilerin ortaklığı bundan sonra da devam etmiştir. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre 217 numaralı ocak, Setrak, Serkiz, Agop, Oseb ve Artin ortaklığıyla devam etmekte idi. Ancak bu tarih itibarıyla ocağın tamamı 60 hisse itibarı edilerek 15 hissesi Setrak'ın ellerinde kalırken kalan 45 hisse 9.000 kuruş masraf bedeli karşılığı satılmıştır. Alıcı taraf belirtilmemiştir¹⁹¹.

27. 229 Numaralı Ocak: Kozlu mevkii Çataldere'de Civa Matko, Gerzeli Hasan ve Ali Efendi tarafından açılmıştır. 30 Mayıs 1892 yılında yarı yarıya hisse sahibi olmak üzere Tüccardan Ahmed Efendi ve

Artin Karamanyan'ın eline geçmiştir. Ocak 40 parça hisse itibar edilerek, 20 parçası Tüccardan Ahmed Efendi'nin, diğer 20 parçası Artin Karamanyan Efendi'nin olmuştur¹⁹².

Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılı kayıtlarına göre Kozlu'da bulunan 229 numaralı ocak Gerzeli Hasan Efendi ve Ali Efendi'nin ellerindedir. Ocağın varidat ödemeleri, yüksek kapasitede üretim yapıldığına işaret etmektedir. Yılın ilk ayı olan Mart kömür varidatından 4.665 kuruş 25 para, Nisan varidatından 5.159 kuruş 35 para, Mayıs'da 1.361 kuruş 20 para, Haziran ayında 2.905 kuruş 20 para, Ağustos ayında 4.218 kuruş 25 para, Eylül ayında 4.323 kuruş, Ekim'de 1.351 kuruş 20 para ödenmiştir. Ocak çalışanları arasında Uzungüney Divanı kazmacıları bulunmakta. Ayrıca madende dinî hizmet yürüten Hoca Hafız Efendi'ye Haziran ayında 99 kuruş, Gerzeli Kör Hafız'a 99 kuruş ödenmiştir¹⁹³.

Kozlu'da bulunan 229 numaralı ocak 1306 (1890) mâli yılında da Gerzeli Hasan Ağa ve Ali Efendi tarafından işletilmektedir. Ocağın bu yıla ait on iki aylık varidat ödemesi toplam 23.959 kuruş 20 paradır. Ayrıca Hoca Hafız Efendi'ye 100 kuruş, Hamidiye Hükümet İdaresine yardım olarak 300 kuruş ödenmiştir¹⁹⁴.

Kozlu'da bulunan 229 numaralı ocak, 1307 (1891) mâli yılı kayıtlarına göre de Gerzeli Hasan Ağa ve Ali Efendi tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan bu yıla ait ödeme toplam 26.515 kuruş 20 paradır. Temmuz ayında Ramazan Hocası Hafız İsmail'e de 100 kuruş ödenmiştir¹⁹⁵.

Gerzeli Hasan Ağa ve Ali Efendi tarafından işletilen 229 numaralı ocağın 1306 (1890) ve 1307 (1891) mâli yılı hesapları 21 numaralı ocak ile birleşerek şirket haline gelmesinden dolayı 21 numaralı ocak hesabına aktarılmıştır (8 Haziran 1308)¹⁹⁶.

229 numaralı ocak, Ermeni asıllı Artin Karamanyan ve Serkiz Rakıcıyan'ın ortak oldukları 21 numaralı ocağa katılmakla bu iki madencinin de ortak olduğu bir ocak haline gelmiştir.

Kozlu'da bulunan 229 numaralı ocağın bundan sonraki yıllara ait ayrı bir hesabı bulunmamakla birlikte bazı masraf ve borç ödemelerinin, 8 Haziran 1308 tarihi itibarıyla katıldığı 21 numaralı ocak hesabından yapıldığı tespit edilmiştir¹⁹⁷.

28. 234 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı madencilerin eline geçen ocaklardan biri de 234 numaralı ocaktır. Bu ocak, Zonguldak mevkiinde

Üzülmez Dağı'nda Gürgenağlı adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortaklarının dört damar üzerindeki Ocağı şeklinde kayıtlarda yer almaktadır¹⁹⁸.

Ocak hesap kayıtlarının yer aldığı 1307 (1891) mâli yılına ait Matlubat Defterine göre Zonguldak'ta bulunan 234 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendi tarafından işletilmektedir. Ocak hesabından yapılan tek ödeme, Kasım ayında yapılmış 702 kuruşluk varidat ödemesidir¹⁹⁹. İki yıl sonra 1309 (1893) Mali yılında Zonguldak-Üzülmez'de gösterilen ocağın el değiştirdiği ve Karamanyan Kumpanyası tarafından işletildiği görülmektedir. Bu yılda ocak varidatından yapılan ödeme toplam 22.363 kuruş 20 paradır²⁰⁰.

234 numaralı ocak, 1311 (1895) mâli yılında da Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Kumpanyası elinde gösterilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler lira-kuruş olarak şöyledir²⁰¹:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Ock	Şub	Toplam
2182 -20	6364 -20	7672 -20	4725	2490	15030	4342 -20	1057 -20	1350	2700	3892 -20	---	51.807

234 numaralı ocak, 1896 yılı Ekim ayında yarı yarıya pay sahibi olmak üzere Aleksandır Panciri Bey ve Kartalî Efendilerin ellerine geçmiştir (13 Ekim 1896). Bu durumda kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur²⁰².

1314 (1898) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan 234 numaralı ocak, Ereğli Şirket tarafından işletilmektedir²⁰³. Bundan sonra Ereğli Şirketi tarafından işletilen 234 numaralı ocağın 1315 (1899) mâli yılı varidat ödemesi 138.128 kuruş 10 para²⁰⁴, 1317 (1901) mâli yılı varidat ödemesi toplam 239.735 kuruş 10 paradır²⁰⁵. 1320 (1904) mâli yılında da Ereğli Şirketi Osmaniyesi tarafından işletilen 234 numaralı ocak²⁰⁶, 1323 (1907) mâli yılı kayıtlarında yeniden Panciri ve Kartali Beyler Ocağı adıyla kayıtlarda yer almaktadır. Temettuat ödemesi, Nisan ayında yapılmış 140.231 kuruş 5 paralık ödemedden ibarettir²⁰⁷. Bu durum 234 Numaralı ocağın tekrar Panciri ve Kartalî'ye döndüğünü göstermektedir. Bundan sonraki yıllara dair bilgiye rastlanmamıştır.

29. 236 Numaralı Ocak: Halaçyan tarafından açılıp işletilen ocaklardan biri de Zonguldak Üzülmez'de Halaçyan Parsih Efendinin

Ocağı adıyla kayıtlarda yer alan 236 numaralı ocaktır²⁰⁸. 1305 (1889) mâli yılından itibaren faaliyet kayıtlarına rastlanan ocağın Halaçyan Kumpanyası elinde, bu yılki varidat ödemesi Mayıs ayından itibaren toplam 17.371 kuruş 20 paradır²⁰⁹. 1306 (1890) mâli yılı²¹⁰ kayıtlarına göre Zonguldak'ta bulunan 236 numaralı ocak, Halaçyan tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler toplamı 41.451 kuruştur²¹¹. 1307 (1891) mâli yıl varidat ödemesi toplam 21.565 kuruş 35 para²¹², 1309 (1893) mâli yılında toplam 61.440 kuruş 15 paradır²¹³.

Zonguldak'ta bulunan 236 numaralı ocak 1311 (1895) mâli yılında Halaçyan Kumpanyası tarafından işletilirken²¹⁴, 13 Eylül 1896 tarihi itibarıyla Pancirî Bey ve Kartalî Efendilerin ellerine intikal etmiştir. Kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur²¹⁵. Ancak hemen ertesi yıl, 1314 (1898) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan 236 numaralı ocağın Ereğli Şirketi'nin elinde olduğu görülmektedir. Hesap kayıtlarında herhangi bir bilgi yoktur²¹⁶.

30. 237 Numaralı Ocak: 237 numaralı ocak, Ermeni asılla Parsih Halaçyan Efendi tarafından açılan ocaklardandır. Kilimli'de Büyükgeçid'de Halaçyan Parsih Efendinin ocağı adıyla zikredilen ocak, mevcut kaynaklarda kapalı olarak gösterilmektedir. Daha fazla bilgiye ulaşılamamıştır²¹⁷.

31. 269 Numaralı Ocak: Halaçyan işlettiği ocaklardan biri de 269 numaralı ocaktır. Zonguldak mevkiinde Kerpiçlik'de Kayıkcıoğlu Tarlası adındaki yerde Yuvan ve Zağferanbolulu Mihal Kosta ve Şişmanoğlu Mehmed Ali Ocağı adı altında kayıtlarda yer alan ocağın²¹⁸ işletilmesi ile ilgili kayıtlara 1305 (1889) mâli yılı yılından itibaren rastlanmaktadır. 269 Numaralı kömür madeni ocağı Lazo, Mihal ve Mehmed Ali'nin elinde bulunmaktadır. B uyol için kömür varidatından yapılan ödemesi toplam 4.755 kuruş 15 paradır²¹⁹.

1306 (1890) mâli yılı kayıtlarında Zonguldak'ta bulunan ve 269 Eski 14 Yeni numaralı ocak şeklinde yer alan ocak, Lazo, Mihal ve Mehmed Ali tarafından işletilirken, 40 parça hisse itibarıyla 22 parçası Yuan Lazo'nun, 8 parçası Mihal Kosta'nın ve 10 parçası Mehmet Ali'nin iken, bu defa Mehmed Ali 10 parça hissesini, Yuvan 22 parça hissesinden 10 parçasını masraf bedeli karşılığı Halaçyan Parsih ve Tıngıroğlu Agop Efendilere satmışlardır. Bundan sonra ocak, önceden olduğu gibi 40 parça hisse itibar edilerek, 20 parçası Agop Efendinin, 10 parçası Yuvan Lazo'nun ve 8 parçası Mihal Kosta'nın olduğu vermiş oldukları

kefâletnâmeden anlaşıldığından, kayıtlara tescil edilmiştir (14 Ağustos 1306/26 Ağustos 1890). Kefilleri Onsekizoğlu Mehmed Efendi, Panayod ve Ahmed Ali Ağa olmuştur. Çalışır durumdaki ocağın varidatından yapılan ödemeleri; 1306 Nisan ayı için 4.739 kuruş, Mayıs için 3.189 kuruş 15 para, Haziran için 2.416 kuruş 5 para, Temmuz için 2.301 kuruş, Ağustos için 2.010 kuruş 5 para, Ekim için 3454 kuruş 5 para olmak üzere toplam 18.109 kuruş 30 paradır. Çalışanlara yapılmış ödeme kaydının bulunmadığı defterde, Ağustos ayında Hamidiye Hükümet İdaresine yardım olarak 200 kuruş, Eylül ayında Hafız Hüseyin Efendiye 40 kuruş, Aralık ayında Elvan Divanı sütuncularına 342 kuruş 20 para ödenmiştir²²⁰. 1307 (1891) mâli yılına ait Matlubat Defterinde 269 ve 14 numaralı ocaklar şeklinde yer alan ve Zonguldak'ta gösterilen ocak, Lazo, Yuvan ve Tıngıroğlu Agop adına kayıtlıdır²²¹.

1309 (1893) mâli yılı kayıtlarında Halaçyan Kumpanyası ve ortakları tarafından işletilir durumda gösterilen 269 numaralı ocağın ortaklarının kimler olduğu hakkında bilgi yoktur. Ocak varidatından Mart ayı için 981 kuruş 10 para, Mayıs için 12.014 kuruş 30 para, Haziran için 4.230 kuruş, Temmuz için 3.264 kuruş 30 para, Ağustos için 6.120 kuruş, Eylül için 9.907 kuruş 20 para ödenmiş²²² gösterildiği halde, 1311 (1895) mâli yılı muhasebe kayıtlarında bir bilgi bulunmamaktadır²²³.

13 Eylül 1896 tarihinde Kartalî Bey ve Pancirî Efendiye geçen 269 Numaralı ocağın kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur²²⁴.

Zonguldak'ta bulunan 269 numaralı ocağın 1314 (1898) mâli yılında Ereğli Şirketi tarafından işletildiği görülmektedir²²⁵. 1315 (1899), 1316 (1900) ve 1317 (1901) mâli yıllarında Ereğli Şirketi'nin elinde olduğu görülen 269 numaralı ocağın²²⁶ 1310 (1894), 1313 (1897), 1314 (1898), 1315 (1899), 1316 (1900) ve 1317 (1901) mali yıllarının temettuat ödemelerine karşılık olarak 275.933 kuruş 20 para 285 numaralı ocağı işleten Ereğli Şirketi'nin 1317 (1901) mâli yılı hesabından ödenmiştir²²⁷.

1320 (1904) mâli yılı kayıtlarında "Ereğli Şirket-i Osmaniyesi Ocağı" şeklinde yer alan ve Zonguldak'da bulunan 269 Numaralı kömür madeni ocağının yalnızca Mayıs, Eylül ve Ocak aylarında tahakkuk etmiş gözükken kömür varidat ödemesi toplam 327.969 kuruş 5 paradır. Bu para 5.900 Osmanlı lirası olarak ödenmiştir²²⁸. Ancak 1323 (1907)²²⁹ ve 1324 (1908)²³⁰ mâli yılı kayıtlarında 269 numaralı ocak yeniden Pancirî ve Kartalî Beyler Ocağı adıyla kayıtlı gözükmekte ve hesabında bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum Fransız sermayeli Ereğli Şirketine

geçen ocağın yeniden Pancirî ve Kartalî'ye döndüğünü göstermektedir. Bundan sonraki yıllara ait açıklayıcı bir bilgi bulunamamıştır.

32. 273 Numaralı Ocak: Halaçyan Kumpanyası'nın elinde bulunan ocaklardan biri, Zonguldak mevkiinde Üzülmöz'de Kayaaltı adındaki yerde Halaçyan Efendinin Ocağı adıyla kayıtlarda yer alan 273 numaralı ocaktır²³¹. 1305 (1889) mâli yılı kayıtlarında, Zonguldak'ta bulunan 273 numaralı ocak, Halaçyan Kumpanyası'nın elinde gösterilmektedir. Hesap kayıtlarında bu yıla ait bir bilgi bulunmamaktadır²³². Bu yılı takip eden 1306 (1890)²³³ ve 1307 (1891) mâli yıllarında Zonguldak'ta bulunan 273 numaralı ocak, Halaçyan Kumpanyası'nın elindedir. Muhasebe kayıtlarında bir bilgi bulunmamaktadır²³⁴. Ocak 1309 (1893) ve 1314 (1898) yıllarına ait Matlubat Defterlerinde hâlâ Halaçyan Kumpanyasının elinde gösterilmekle birlikte hesap hareketleri ve diğer aktivitelerine dair yine bir bilgi mevcut değildir²³⁵. Vukuat Defteri kayıtlarında kapalı gösterilen²³⁶ ocağın, hangi tarihte kapatıldığı tespit edilememiştir.

33. 279 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Karamanyan'ın ortak olduğu ocaklardan biri de 279 numaralı ocaktır. Zonguldak Mevkiinde İkincimakas'da Beykestanesi adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortaklarıyla Cevad Beyefendi ve Ahmed Ali Ağa'nın Ocağı adıyla kayıtlara geçen bu ocağa sonradan Karamanyan da ortak olmuştur.

İlk kez Trabzonlu Ahmed Efendi ve ortaklarıyla Cevad Beyefendi ve Ahmed Ali Ağa tarafından faaliyete geçirilen ocak, 1305 (1889) mâli yılı kayıtlarına göre 279 eski 31 yeni numaralı ocak olarak gösterilmekte ve Trabzonlu Ahmed Efendi, Cevad Bey ve Ahmed Ali Ağa tarafından işletilmektedir. Bu yıla ait tek faaliyeti, Şubat ayında yaptığı 173 kuruş 10 paralık varidat ödemesidir²³⁷.

Zonguldak'ta bulunan 279 eski 31 yeni numaralı ocak 1306 (1890) mâli yılında Trabzonlu Ahmed Efendi, Cevad Bey ve Ahmed Ali'nin elindedir. Ocak 100 parça itibar edilerek; 60 parçası Ahmed Efendi ve ortaklarının, 40 parçası Cevad Beyin olduğu kayıtlara tescil edilmiştir (15 Haziran 1306/27 Haziran 1890). Bu durumda ocağın kefilleri, Yasaf, Hacı Bey ve Petro olmuştur. Hesap kayıtlarında üretimle ilgili bir bilgi bulunmamaktadır²³⁸. Ortakların hisse oranlarını tam olarak belirtmeyen bu kaydın bir ihtilaf sonucunu tashih amacıyla düşüldüğü tahmin olunmaktadır.

Hemen ertesi yıl 279 eski 31 yeni numaralı ocağın ortakları arasında Karamanyan adının yer aldığı görülmektedir. Buna göre 1307 (1891)

mâli yılına ait Matlubat Defteri kayıtlarında Zonguldak'ta bulunan 279 eski 31 yeni numaralı ocak, Karamanyan ve ortakları tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler; Nisan ayı için 298 kuruş 5 para, Mayıs için 58 kuruş 20 para, Haziran için 351 kuruş 30 para olmak üzere toplam 708 kuruş 15 paradır. Ocak çalışanları arasında bir de İngiliz mühendis bulunmaktadır ve Ekim ayında; İngiliz mühendisin maaşına mahsuben iki defada 40 kuruş 5 para ödenmiştir²³⁹.

1309 (1893) mâli yıl kayıtlarında yalnızca, 279 numaralı ocak olarak zikredilen ocak, Ahmed Efendi ve ortakları tarafından işletilir durumda gösterilmektedir. Ocağın ortakları sayılmadığı için, Karamanyan adı geçmemektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler; Mayıs ayı için 166 kuruş 35 para, Ağustos ayı için 124 kuruş 20 para, Kasım için 168 kuruş olmak üzere toplam 459 kuruş 15 paradır²⁴⁰. İki yıl sonra 1311 (1895) mâli yılı kayıtlarında Zonguldak'ta gösterilen 279 numaralı ocak, Karamanyan Kumpanyası'nın elindedir. Hesap kayıtlarında bir bilgi yoktur²⁴¹.

279 numaralı ocak 13 Eylül 1896 tarihinde yarı yarıya ortak olmak üzere Pancirî Bey ve Kartalî Efendinin ellerine geçmiştir. Kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur²⁴².

1314 (1898) mâli yılı kayıtlarında Zonguldak'ta bulunan 279 numaralı ocağın Ereğli Şirketi tarafından işletildiği görülmektedir. Ancak 1896 Eylülünde Pancirî Bey ve Kartalî Efendiye dönüş yapan ocağın Fransız sermayeli Ereğli Şirketi'ne ne zaman intikal ettiği tespit edilememiştir. Bu yılda ocak varidatından yapılan ödemeler kuruş-para birimi üzerinden şu şekildedir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
---	---	---	---	1125	3420	2912	4632	682	---	---	---	12.772
						-20	-20	-20				-20

Ocağın bu toplam varidat ödemesi, 285 numaralı ocağın alacağından mahsup edilmiştir (4 Eylül 1317/17 Eylül 1901). Başka ödemesi bulunmayan ocağın varidat ödemesinin Temmuz ayından itibaren başlaması, ocağın Temmuz-Şubat ayları arasında faaliyet gösterdiğini akla getirmektedir.

Bundan sonraki sürece ait 1315 (1899), 1316 (1900), 1317 (1901), 1320 (1904) mâli yıllarına ait kayıtlar, Zonguldak'ta bulunan 279 numaralı ocağın Fransız sermayeli Ereğli Şirketi tarafından işletildiğini göstermektedir²⁴³.

34.280 Numaralı Ocak: Acılış sürecinde Karamanyan'ın ortak olduğu 280 numaralı ocak, Vukuat Defteri kayıtlarında, Zonguldak mevkiinde Acılık karşısında Çaydamarı adındaki yerde Karamanyan Kumpanyası, Cevad Bey, Yusuf Ağa'nın Ocağı olarak gösterilmektedir²⁴⁴.

Zonguldak'ta bulunan 280 Numaralı ocağın üretim faaliyeti ile ilgili ilk bilgi 1306 (1890) mâli yılı kayıtlarında bulunmaktadır. Bu kayıtlara göre ocak, Karamanyan, Şahinoğlu, Cevat Bey ve Yasaf tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler; Mart ayı için 1.233 kuruş 15 para, Nisan için 496 kuruş 5 para, Haziran için 189 kuruş olmak üzere toplam 1.918 kuruştur. Ocak çalışanları arasında Purnal Divanı amelesi, Uluköy amelesi, Kılınçlı Divanı amelesi, Çayırköyü Divanı'ndan Kaypak oğlu Osman bulunmaktadır²⁴⁵.

1307 (1891) mâli yılına ait Matlubat Defterine göre de Zonguldak'ta bulunan 280 numaralı ocak, Karamanyan Kumpanyası, Şahinoğlu, Yasaf tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödeme yalnız Eylül ayı için 206 kuruş 10 paradan ibarettir. Ocak çalışanlarına yapılan ödemeler, çalışanlar arasında Zerzene Divanı amelesi yanında bir de İngiliz mühendis bulunmaktadır²⁴⁶. Bu ödeme bir İngiliz mühendisten hizmet alındığını göstermektedir

İki yıl sonra, 1893 (1309) yılı kayıtlarına göre, Zonguldak-Çaydamar'da bulunan 280 numaralı ocak, Karamanyan Kumpanyası tarafından işletilmektedir. Bu yılda ocak varidatından yapılan ödeme toplam 24.304 kuruş 5 paradır. Kalem müzekkiresi ile İngiliz Mühendisin maaşına Nisan ayında iki defada 23'er kuruş, Haziran ayında 23 kuruş, Ağustos ayında 23 kuruş, Kasım ayında 186 kuruş 25 para ödenmiştir²⁴⁷.

1311 (1895) mâli yılı kayıtlarına göre Zonguldak'ta bulunan 280 numaralı ocak, Artin Karamanyan ve Ashoğlu Kumpanyası tarafından işletilmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler aylara göre şöyledir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust.	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
13298 -20	2524 -5	5943 -30	11587 -20	1113 -30	8394 -15	4846 -35	6118 -5	1970 -25	2970	4968 -30	---	63.735 -15

Ocak hesabından yapılan diğer ödemeler ise; direktörün senedi ile 25 Mart 1311/6 Nisan 1895 tarihinde Bolu yangınzedelerine yardım olarak 60 kuruş ödenmiştir²⁴⁸. Maden imamı hoca efendiye 100 kuruş, Mayıs ayında; ekmeke bedeli olarak iki defada 7305 kuruş, Gürcü Kumpanyası'na 1.390 kuruş, Haziran ayında; Karamanyan Kumpanyası'na ekmeke bedeli olarak iki defada 10.427 kuruş ödemiştir²⁴⁹.

Zonguldak-Çaydamar'da bulunan 280 numaralı ocak, yarı yarıya olmak üzere Panciri Bey ve Kartalî Efendi ellerine geçmiştir (13 Eylül 1896). Bu durumda kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos'dur²⁵⁰.

1314 (1898), 1316 (1900), 1317 (1901) ve 1320 (1904) mâli yılı kayıtları 280 numaralı ocağın Fransız sermayeli Ereğli Şirketi tarafından işletildiğini göstermektedir²⁵¹.

1323 (1907) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan 280 numaralı ocak, yeniden Panciri ve Kartali Beyler Ocağı adıyla kayıtlı bulunmaktadır. Temettuat ödemeleri kuruş-para birimi üzerinden şöyledir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust.	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
---	---	---	---	110367	---	82907-25	---	92023-10	81071-30	---	55810-5	422.179-30

Ocak hesabı sonraki yılın Nisan ayında kapatılmıştır. Temettuat ödemesine karşılık verilen kömürün naklinde kullanılan vapurlar, Marmara, Mersin, Şark, Kaplan ve Bahr-i Cedid vapurlarıdır²⁵².

Zonguldak'ta bulunan 280 numaralı ocak, 1324 (1908) mâli yılı kayıtlarına göre Panciri ve Kartali Bey tarafından işletilmektedir. Bu yılı ocak temettuatı ve demiryolu ücretinden yapılan ödemel kuruş-para birimi üzerinden şöyledir²⁵³:

Mart	Nisan	May	Hazı	Tem.	Ağust.	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
99.436-25	---	120.053-5	---	203.344 -20	---	---	178.101 -10	---	124.245	154.012 -20	168.527 -20	1.047.720 -20

280 numaralı ocak ile ilgili sonraki yıllara ait bir bilgi bulunamamıştır.

35. 281 Numaralı Ocak: Karamanyan Kumanyası tarafından işletilen bir diğer ocak da 281 numaralı ocaktır. Vukuat Defteri kayıtlarında 281 numaralı ocak, Zonguldak mevkiinde Üçüncümakas üstünde Çınarlık Tarlası adındaki yerde Madenci Mustafa Çavuş'un Ocağı olarak gösterilmektedir²⁵⁴. 1306 (1890)²⁵⁵ ve 1307 (1891) mâli yılı kayıtlarına göre Zonguldak'ta bulunan 281 numaralı ocak, Mustafa Çavuş tarafından işletilmektedir. Aynı yıl içinde Bu ocak 59 numaralı ocak ile birleştirilerek şirket haline geldiğinden, 59 numaralı ocağın hesabından 20.747 kuruşluk aktarma yapılmıştır²⁵⁶. Kısaca bu ocak, 59 numaralı ocağa katılarak müştereken işletilmek üzere Şirket-i Hayriye adı verilmiştir (15 Mayıs 1892)²⁵⁷. 1309 (1893) mâli yılında Zonguldak'ta bulunan ocak, Şirket-i Hayriye tarafından işletilmektedir²⁵⁸. Bundan sonra ocak, Şirket-i Hayriye namına Karamanyan Kumpanyası'na ihale olduğu kefalet senedinden anlaşılmıştır²⁵⁹. Zonguldak'ta bulunan 281 numaralı ocak, 1311 (1895), 1314 (1898) ve 1315 (1899) Mali yılı kayıtlarında da Şirket-i Hayriye üzerinde gösterilmektedir²⁶⁰.

36. 285 Numaralı Ocak: Bir süre Karamanyan Kumanyası tarafından işletilen bir başka ocak da 285 numaralı ocaktır. Vukuat Defteri kayıtlarında 285 numaralı ocak, Çatalağzı mevkiinde Karaoluk'dan Karacaoğlu Pınarı altına kadar Hududlar ile sınırlı Küçük ve Büyük damarların imaline izinli Trabzonlu Ahmed Efendinin mutasarrıf olduğu Maden Kömürü Ocağı şeklinde gösterilmektedir²⁶¹. Maden idaresinin 1305 (1889) mâli yılına ait Matlubat Defterine göre, Çatalağzı'nda bulunan ve Trabzonlu Ahmed Efendinin elinde olan 285 numaralı ocak, 107 numaralı ocağa katıldığından, borçları ve hesabı 107 numaralı ocak hesabıyla birleştirilmiştir²⁶².

1306 (1890) mâli yılında Kilimli'de bulunan ve Laz Hasan, Molla Hasan ve Simopro tarafından işletilmekte olan 107 numaralı ocağı 285

numaralı ocağa katılmış ve 643 kuruşluk borcu 285 numaralı ocak hesabına nakl olunduğu teyit edilmiştir²⁶³.

Katılma işleminin gerçekleştiği 1306 (1890) mâli yılında Çatalağzı'nda bulunan 285 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendi tarafından işletilmektedir. 473 kuruşluk varidat ödemesi ve 743 kuruş olan ocak matlubatı, Kilimli'de bulunan 107 numaralı ocakla bu ocak arasında yapılan birleşme dolayısıyla 107 numaralı ocağın hesabına aktarılmıştır²⁶⁴.

285 Numaralı ocağın 1307 (1891) mâli yılı hesabı, 285 Eski 16 Yeni numaralı ocak adı altında 116 eski 1 yeni numaralı ocakla birlikte verilmiştir. Her iki ocak da Alacağzı'nda, Dağcı Ahmed Ağa tarafından işletilir gösterilmektedir²⁶⁵.

1307 (1891) mâli yılına ait Matlubat Defterinde 285 numaralı ocakla ilgili iki ayrı kayıt daha bulunmaktadır. Bunlardan birincisinde Amasra'da bulunan 285 numaralı ocak, Çatalağzı Gelik tarlasında Ahmed Efendi tarafından işletildiği ifade edilirken²⁶⁶ diğerrinde; Zonguldak Çaydamarı'nda bulunan 285 numaralı ocağın da Karamanyan ve ortakları tarafından işletildiği belirtilmektedir²⁶⁷. İlk kayıta 116 Eski Numara olarak geçen ocak Vukuat Defteri'nde Alacağzı mevkiinde Dağcı Ahmed Ağa Ocağı adıyla zikredilmektedir²⁶⁸. Bu durumu ocağın bu yıl başlarında Trabzonlu Ahmed Efendinin elinde iken sonradan Karamanyan ve ortaklarına geçtiğini, başka ocaklarla birleşme sonucu ocak merkezinin Çaydamar'a kaydırıldığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

Birlikte gösterilen 116 eski 1 yeni ve 285 eski 16 yeni numaralı ocakların çalışanlarının Beyat Divanı ahalisi, Terzi Köyü ahalisi, Terzi Köyü sütuncuları, Beyat Divanı sütuncular ve Alakilise Divanı'ndan Yumakoğlu'nun bulunması bu ocakların Alacağzı'nda bulunduğunu göstermektedir²⁶⁹. Amasra'da ve Çatalağzı Gelik Tarlası'nda gösterilen 285 numaralı ocak hesabında bulunan tek kayıt, Şubat ayında yapılan 15 kuruşluk telgraf ücreti ödemesidir²⁷⁰.

1307 (1891) yılında Çaydamarı'nda gösterilen 285 numaralı ocak varidatından bir ödeme gözükmezken, ocak çalışanlarının Zerzene Nahiyesi'nin Karacaoğlu Köyü, Zerzene Nahiyesi'nin Şaban Kadioğlu Köyü, Purnel Divanı, Dereli Köyü, Karamusaoğlu Köyü, Karacaalioğlu Köyü, Şaban Kadioğlu Köyü, Uluköy Köyü, Karaoğlu Köyü amelelerinden oluşması ocağın Zonguldak Çaydamarı'nda bulunduğunu teyit etmektedir. Ocak hesabında bulunan 12.703 kuruş 30 paralık borç

280 numaralı ocak hesabına aktarılmıştır. Ayrıca, 624 kuruş 10 paralık Kasım ayı hesabı da 286 numaralı ocak hesabına aktarılmıştır²⁷¹. Bu aktarmalar, bu ocaklar arasında organik bir bağ olduğunu göstermektedir. Bu yılın Matlubat Defteri kayıtları, 285 numaralı ocak hesabından aktarma yapılan ve Zonguldağ'da bulunan 280 numaralı ocağı Karamanyan Kumpanyası ve Şahinoğlu Yasaf tarafından işletilir gösterirken²⁷², Çatalağzı'nda bulunan 286 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendinin elinde gösterilmektedir²⁷³.

1309 (1893) mâli yılında Kilimli'de gösterilen 285 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendi tarafından işletilmektedir. Hesap kaydı üzerinde bulunan "Gelik Ocakları" ibâresinden bu ocağın hesabı içinde birden fazla ocağın olduğu anlaşılmaktadır. Bu yıl için ocak varidatından yapılan ödeme toplam 94.545 kuruştur. Ocak çalışanları arasında Bartın Kazası köyleri amelesi, Muslu Köyü amelesi, Çömlekçi Köyü amelesi, Yaka Demirciler Köyü kazmacıları, Hacı ve Osmanlı köylüleri bulunmaktadır²⁷⁴.

Önce Karamanyan Kumpanyasının sonra da Pancirî Bey ve Kartalı Efendinin satın alıp usülsüz olarak Fransız şirketine devrettikleri diğer ocaklara 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260 ve 261 numaralı ocaklardır. Trabzonlu Ahmed Efendi bu onbeş ocağı, 285 numaralı ocak üzerine ekleyerek, bütün alet ve edevatı ile ve 25.000 lira bedel ile Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Bedos Efendi ve kumpanyasına satıp devretmiştir (8 Kasım 1893)²⁷⁵.

285 numaralı ocak üzerine eklenen ve 285 numaralı ocağa tabi tutularak işlem yapılan bu ocakların açık adresleri ve tam künye isimleri şöyledir:

36.1. 246 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzı'nda Demircigünü Dağı adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁷⁶.

36.2. 247 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzı'nda Demircigünü Dağı'nın altında Çeyrek Deresi içinde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁷⁷.

36.3. 248 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzı'nda Topunderesi içinde Ahmed Efendinin Ocağı²⁷⁸.

36.4. 249 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzı'nda Demircigünü Dağı'nda Hamakoğlu Tarlası'na yakın yol üzerinde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁷⁹..

36.5. 250 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı Gelik'de Hamakoğlu Tarlası'nda Trabzonlu Ahmed Efendi Ocağı²⁸⁰.

36.6. 251 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Gelik'de Metooğlu Tarlası ve Gelik'de dere içinde Koyungeçidi tarafında, Büyük ve Küçük damarlarda Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸¹.

36.7. 252 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Karton'da Günid Dağı adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendi Ocağı²⁸².

36.8. 253 Numaralı Ocak: Amasra mevkiinde Çınarçukuru adındaki yerde Limanda Madenci İva Anderya'nın Ocağı²⁸³.

36.9. 254 Numaralı Ocak: Kilimli mevki dahilinde Çatalağzısı'nda Koyungeçid yakasında Kabalçavuş Tarlası'nda Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸⁴.

36.10. 255 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Koyungeçid yakasında Kabaşoğlu Tarlası'nda Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸⁵.

36.11. 256 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı adındaki yerde Koyungeçidi Dağı'nın poyraz tarafında Bolulu Hacı Kalas Ocağı olup Trabzonlu Ahmed Efendinin açtığı ocak²⁸⁶.

36.12. 257 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Demircigünü Dağı'nda Körükçipoli adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸⁷.

36.13. 258 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Kantarcı Hasan'ın battal ocakları Ayıcıgökçelik Dağı tarafında İhlamurluğa kadar Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸⁸.

36.14. 259 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Akçam Dağı'nda Gelik Deresi'ne garib Kerdeklilerin işledikleri yerde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁸⁹.

36.15. 260 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Koyungeçid yakasında Taşaltı adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendi Ocağı²⁹⁰.

36.16. 261 Numaralı Ocak: Kilimli mevkiinde Çatalağzısı'nda Akçam deresinde Koyungeçid yakası adındaki yerde Trabzonlu Ahmed Efendinin Ocağı²⁹¹.

Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Bedos Efendi ve kumpanyası da 285 numaralı ocak üzerine eklenen bu ocakları Panciri Bey ve Kartalı Efendilere 1.000.000 kuruş karşılığında kesin olarak satıp

devretmişlerdir. Bundan sonra bu ocakların Pancirî Bey ve Kartalı Efendiler arasında yarı yarıya pay sahibi oldukları kayıtlara yazılmıştır (13 Eylül 1896). Pancirî Bey ve Kartalı Efendinin kefilleri, Madenci İhsaniye Şirketi, Madenci Karamanyan Kumpanyası, Madenci Aslıoğlu Bedos olmuştur²⁹².

285 numaralı ocağın 8 Kasım 1893 tarihinde diğer onbeş ocakla birleştirilerek Artin Karamanyan ve Aslıoğlu Bedos Efendi ve kumpanyasına, sonra da Pancirî ve Kartalı'ye satılması süreci ve sonrası ile ilgili tespitler şöyledir:

1311 (1895) mâli yılı kayıtlarında bilgi bulunmayan 285 numaralı ocak 1314 (1898), 1315 (1899) ve 1316 (1900) mâli yıllarında Çatalağzı'nda, Ereğli Şirketi tarafından işletilir gösterilirken²⁹³, 1317 (1901) mâli yılında yine Ereğli Şirketinin elinde ancak Kilimli'de gösterilmektedir. Birbirine çok yakın olan Çatalağzı ve Kilimli'nin karıştırılmış olma ihtimali yüksektir. 1317 (1901) mâli yılında, Şirketin 269 numaralı ocağının 1310, 1313, 1314, 1315, 1316 ve 1317 yılı ödemelerine karşılık 275.933 kuruş 20 para; 279 numaralı ocağının 1313, 1314, 1315, 1316, 1317 yılları ödemelerine karşılık toplam 227.621 kuruş 5 para; 234 numaralı ocağının 1316, 1317 yılları ödemelerine karşılık 281.971 kuruş 5 para, 280 numaralı ocağın 1315 ve 1316 yıllarına ait ödemelerine karşılık 178.612 kuruş; 41 numaralı ocağın 1313 yılı borcuna karşılık 10.982 kuruş 10 para, kok resmi borcundan 1316, 1317 yılları için 281.581 kuruş, kerpiç kömürü resminden 1316 ve 1317 yılları için 38.618 kuruş 30 para ödemiştir²⁹⁴.

1320 (1904) mâli yılı kayıtlarında Çatalağzı'nda Ereğli Şirketi Osmaniyesi tarafından işletilir durumda gösterilen 285 numaralı ocak²⁹⁵, üç yıl sonra 1323 (1907) mâli yılı kayıtlarında yine Çatalağzı'nda ancak Panciri ve Kartalı Beyler adına kayıtlıdır²⁹⁶. Çatalağzı'nda bulunan 285 numaralı ocak, 1324 (1908) mâli yılında Panciri ve Kartalı Beyler tarafından işletilmektedir. 1324 (1908) mâli yılı ocak temettuatından yapılması gereken ödeme toplam 28.747 kuruş 20 para olup, 15.411 kuruş 10 paralık kısmı bu yıl içinde idarece tahsil edilebilmiştir²⁹⁷. 285 numaralı ocağın sonraki yıllara ait durumu hakkında bilgi temin edilememiştir.

37. 286 Numaralı Ocak: Kayıtlarda, Çatalağzı mevkiinde Karadon'da izzetli efendinin [Ahmed Efendi] yeni açtığı maden kömürü ocağı olarak geçen 286 numaralı ocak, sonradan Karamanyan'ın eline geçmiştir²⁹⁸. 1307 (1891) mâli yılında Çatalağzı'nda gösterilen 286 numaralı ocak, Trabzonlu Ahmed Efendinin elindedir²⁹⁹.

Ne zaman üretime başladığı belirlenemeyen bu ocağı Ahmed Efendi, bütün alet ve edevatı ve sairesiyle beraber bedeli karşılığı 3 Ekim 1893 tarihli resmi işlem ile kesin olarak Artin Karamanyan ve Aslıoğlu ve kumpanyasına terk ve devretmiştir. 7 Kasım 1893 tarihli kefaletnâmesi Muhasebeye gönderilerek yeniden tezkire düzenlenmiştir. Kefilleri: Madenci Petro, Madenci Panayot Kostî'dir³⁰⁰. 286 numaralı ocağın sonraki yıllardaki durumu hakkında bilgi edinilememiştir.

38. 299 Numaralı Ocak: 299 numaralı ocak, ismine nazara Ermeni asıllı olduğu tahmin edilen Parvant Sihak veled-i Karayan'ır ortak olduğu bir ocaktır. 18 Teşrinisani 1322 tarihinden beri Parvant Sihak veled-i Karayan'ın elinde bulunan ocak, masraf bedeli karşılığı ödenerek satın alınmıştır. Alış fiyatı belirtilmemiştir (4 R. 1326/6 Mayıs 1908)³⁰¹.

39. Mevâliden Şükrü Efendi ve Parsih Halaçyan Efendi Ocakları: Mevâliden Şükrü Efendi ve Parsih Halaçyan Efendi ile Maden İdaresi arasında yapılan anlaşma sonucu 301-337 numaralar arısı 37 adet ocak numarası tahsis edilmiş ve ruhsat verilmiş olduğu halde tahsis edilen numaralardan 331-337 numaralar kayıtlarda faaliyete geçmeden atıl kalmış gibi gözükmemektedir³⁰². Parsih Halaçyan Efendi, Mevâliden Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin ortak girişimi ile açılan 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325 numaralı ocaklar, Göbi Dağı'nın muhtelif yerlerindedirler.

Başlangıçta Parsih Halaçyan, Mevâliden Şükrü Efendi ve Mustafa Beyefendi adlarına ruhsat verilip kaydedilen ocaklar, Şükrü Efendinin ayrılmasıyla yarı yarıya ortak olarak Parsih Halaçyan ve Mustafa Beyin ellerinde kalmıştır. 100 pay hisse kabul edilen ocaklar 1898 Şubat'ından itibaren yarı yarıya Parsih Halaçyan ve Mustafa Beyefendi tarafından işletilmiştir³⁰³. Bu ocaklar ve buldukları mevkiiler şöyledir:

40. 301 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Boyalık adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Mevâliden Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁴.

40.1. 302 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Olukyanı adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁵.

40.2. 303 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Çağlayık adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁶.

40.3. 304 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Karaağaç Deresi adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁷.

40.4. 305 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Değirmen üzeri adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁸.

40.5. 306 Numaralı Ocak: Göbi Dağı'nda Oğazyeri adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şakrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³⁰⁹.

40.6. 307 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Eskibaca adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁰.

40.7. 308 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Olukaltı yanındaki ocak³¹¹.

40.8. 309 Numaralı Ocak: Göbe Dağı mevkiinde Yeniharman altında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹².

40.9. 310 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Karaağaç Deresi üstünde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹³.

40.10. 311 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Karaağaç Deresi üstünde tekrar Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁴.

40.11. 312 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Sinekli'de Ahmed Onbaşı Tarlası'nda Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁵.

40.12. 313 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Soğuksu altında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁶.

40.13. 314 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Soğuksu altında tekrar Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁷.

40.14. 315 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Soğuksu altında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁸.

40.15. 316 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Dereyolu başında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³¹⁹.

40.16. 317 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Dereyolu altında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁰.

40.17. 318 Numaralı Ocak: Göbi Dağında Dereyolu altında tekrar Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²¹.

40.18. 319 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Kuruköprü altında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²².

40.19. 320 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Büyükağu yukarısında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²³.

40.20. 321 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Büyükağu karşısında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁴.

40.21. 322 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Büyükağu ortasında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁵.

40.22. 323 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Büyükağu ortasında tekrar Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁶. Bu ocakla ilgili muhasebe kayıtlarında rastlanan tek bilgi, 1323 (1907) mâli yılında ocağın temettuatına mahsuben yapılmış 20.550 kuruşluk ödemedir³²⁷.

40.23. 324 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Büyükağu aşarısında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁸.

40.24. 325 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Koyungözü adındaki yerde Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³²⁹.

Parsih Halaçyan'ın ortağı olduğu diğer ocak gurubu, Zonguldak Göbi Dağı mevkiinin Teflenli Dağı kısmının muhtelif yerlerindedir. Bunlar 326, 327, 328, 329, 330 numaralı beş ocaktan ibarettir. Başlangıçta Parsih Halaçyan, Mevâlden Şükrü Efendi ve Mustafa Beyefendi adlarına kaydedilen ocaklar, 13 Eylül 1892 tarihinde yarıçapı 450 metrelik bir sahada kömür çıkarmak üzere alınan ruhsatla açılmışlardır. Bir süre sonra ocaklar 100 hisse üzerinden yarı yarıya olmak üzere Parsih Halaçyan ve Mustafa BeyEfendinin ellerine geçmiştir³³⁰. Bu ocaklara, Haydon Deresi'yle Teflenli ve diğen adı Kızılelma Deresi arasında bulunan 326 yeni numaradan 330 numaraya kadar açılan toplam beş adet maden kömürü ocaklarının Kızılelma Deresi'nin ikiye ayırdığı yerden diğer tarafa geçilmemek ve diğer taraflarının hududları Maden Nizamnamesi'nin şartları gereğince 450 metre hududa tabi bulunmak

ve bu beş ocaktan başka ocak açılmamak üzere alınan 13 Eylül 1892 tarihli kefâletnâmesi Muhasebeye gönderilerek üretim tezkiresi verilmiştir³³¹. Bu ocaklar ve buldukları mevkiiler şöyledir:

40.25. 326 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Teflenli Dağı Burunu'nda Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı³³².

40.26. 327 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Teflenli Dağı Burunu'nun yukarı tarafında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı. 326 numaralı ocak üzerinde yazılı hudud içindedir³³³.

40.27. 328 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Teflenli Dağı Burunu'nun ortasında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı. 326 numaralı ocak üzerinde yazılı hudud içindedir³³⁴.

40.28. 329 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Teflenli Dağı Burunu'nun ortasında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı. 326 numaralı ocak üzerinde yazılı hudud içindedir³³⁵.

40.29. 330 Numaralı Ocak: Göbi Dağı mevkiinde Teflenli Dağı Burunu'nun ortasında Halaçyan Parsih Efendi ile Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin Ocağı. 326 numaralı ocak üzerinde yazılı hudud içindedir³³⁶.

Parsih Halaçyan'ın ortağı olduğu bu ocaklar serisine maden idaresi tarafından ilk kez olmak üzere önemli imtiyazlar sağlanmıştır.

Maden İdaresi ile işletmeciler arasında bu ocaklarla ilgili olarak yapılan ve özel şartlar içeren anlaşmaya göre:

1. Mustafa Beyefendi ile Halaçyan Parsih Efendinin 301 rakamı ile numaralı Göbi Dağı'ndaki 30 adet maden kömürü ocakları denizden uzak mesafede olduklarından, adigeçen mevkidен Ereğli Şirketi Osmaniyyesi'nin Çatalağzı mevkiinde açmakta olduğu tünele kadar miri tarafından bir bağlantılı demiryolu hattı inşa edilmesi,

2. Bu ocaklardan çıkarılacak kömürün yürürlükte bulunan tarifinin en hafifine yani her bir yenikantarının fiyatının 4 paraya tabi olması,

3. Söz konusu demiryolu inşa olunmadıkça ocakların üretiminin durması halinde hakları saklı ve damarların tükenip bitmesine kadar bunları işletmeye hakları bulunmak,

4. Maden-i Hümayun Komisyonu ve Şurâ-yı Bahriye tarafından tasdikli haritada gösterildiği gibi bir genel hudud ile sınırlanan bu ocaklardan uygun olanının belirlenerek başka bir tarafı işletmeleri halinde tamamı işlettirilmiş sayılacağından 301 numara ile muamele yapılacak olan 30 adet ocağın başka başka işlettilmesine gerek ve mecburiyet olmaması,

5. Bu sınırlar dahilinde başka kimseye ocak açmak için ruhsat verilmemesi,

6. Nisbî vergisi (rusum-ı nisbiyye) ile demiryolu taşıma ücretlerinin yarıya indirilmesi hakkındaki irade-i seniyye ahkâmına uygun olarak üretimi iki katına çıkarmak şartının bu ocaklara teşmil edilmeyerek üretimin beher yeni kantarı için genel olarak 20 para nisbî vergi ve yukarıda yazılı demiryolu taşıma ücretinin yarıya indirilmesi şartıyla işletme tezkiresi 301 numaralı ocak tezkiresine zeyl ve ilave olunmak üzere verilmiştir³³⁷.

1307 (1891) mâli yılı Matlubat Defterinde aktif ocaklar arasında, Halaçyan Parsih, Şükrü Efendi ve Mustafa Beyin elinde, Göbi'de 1 numaralı ocak, Göbi'de 2 numaralı ocak, Göbi'de 3 numaralı ocak, Göbi'de 4 numaralı ocak adı altında dört adet ocak faal durumda gösterilmektedir. Bu ocakların numara tahsisi yapılan 301-337'den hangileri olduğu belirtilmemiştir³³⁸.

Parsih Halaçyan ve ortağı Mustafa Süreyya Beyin yasal vekili, aynı zamanda Parsih Halaçyan'ın oğlu Aram Halaçyan Göbi Dağı ve Kurt Köyü civarında bulunan ocakları İtalyan tebasından Mühendis Nogara ve ortaklarına sattıkları, hatta ocakları satın alan İtalyanların, ocaklar civarındaki pırnalıkları kırarak bazı bina ve barakalar inşa etmeleri Bolu Defter-i Hakanî Nezâretinin şikâyetine konu olmuş ve ecnebilerin madenlere yerleşmelerinin doğru olmadığı beyan edilmiştir. (Mart 1323/12 Mart-12 Nisan 1907)³³⁹. Bolu Defter-i Hakanîsinden gelen bu şikâyet ve uyarıdan İtalyanların Halaçyanla vardıkları mutâbakatın resmî onayını beklemeden bir oldu bitti ile işe giriştikleri anlaşılmaktadır.

Hasan Paşazâde Mustafa Süreyya adına hareket eden avukatları Mıgırdıç Asasyan ve Mulki Asasyan'ın imzalarını hâvi 8 Teşrinisâni 1323 ve 21 Teşrinisâni 1323 tarihli Şurâ-yı Devlet Riyasetine hitaben yazılmış dilekçede, Halaçyan Parsih ile yarı yarıya hisseye mutasarrıf oldukları Göbi maden kömürünün anonim şirket kurulmak suretiyle işletilmesine dair vardıkları mutabakattan Mustafa Süreyya'nın sarf-ı

nazar ettiği ve yüzde elli hissesinin kırkını başkasına satmasıyla ortaklık durumunun değiştiği, buna rağmen Parsih Halaçyan'ın oğlu Aram Halaçyan'ın kendisine bazı işlerin takibi için verilen 24 Mayıs 1317/9 Haziran 1901 tarihli vekâletnameye dayanarak Mustafa Süreyya'nın rızası hilafına ve vekâletnamenin münderic olduğu salahiyete muhalif olarak Selanik'e giderek İtalya tebasından Mösyö Cözapo Dopi ve Mösyö Amadeö Kornaldi vekilleri olduğu beyan edilen Mösyö Bernardino Nogara ile kanuna aykırı ve iptal edilmiş vekâletnâmeye göre komandit şirket oluşturduğundan bahisle müvekkillerinin yapılan mukaveleyi ve kurulan sözde şirketi kabul etmeyip reddettiğini, Aram Halaçyan'ın da vekâletten azledilmiş olduğunu, yapılan sözleşmenin kendilerini değil yalnız sözleşmeyi yapanları bağladığını ifade etmektedirler³⁴⁰.

Bahriye Nezaretinin 28 Nisan 1324/11 Mayıs 1908 tarihli tezkire zeylinde Adölfhök isminde bir Alman Mühendis'in tercümanı ile birlikte Kozlu'ya gelerek Aram Karamanyan'ın hissedar olduğu ocaklarında, ocak çalışanlarından birinin de katılmasıyla incelemelerde bulunarak ayrıldığı, Halaçyan'ın tamamen mevzuata aykırı olarak teşkil edip Selanik Ticaret Mahkemesine tasdik ettirdiği şirketin kanunen teşkil ettiği iddiasıyla işi oldu bittiye getirmek istediği, bu gibi uygulamaların diğer madencilere kötü örnek teşkil edeceğinden bu tür girişimlere meydan verilmemesi gerektiği ifade edilmektedir³⁴¹.

Bundan yaklaşık iki yıl sonrasına ait bir Meclis-i Vükela mazbatasında, Parsih Halaçyan ve Mustafa Süreyya Bay'in Göbi mevkiindeki ocaklarını işletmek üzere İtalyan tebasından Mösyö Kornaldi ve Dopi ile maden mevzuatına aykırı olarak bir komandit şirket teşkil etmek istedikleri, izin verilmemesi üzerine de İtalyanların vekili Mühendis Nogara tarafından Bahriye Nezaretinin protesto edildiğinden bahsedilmektedir. Yapılan değerlendirmede, İtalyanlarla komandit şirket oluşturularak üretim yapılması düşünülen Parsih Halaçyan ve ortağı Mustafa Süreyya Beyin ocaklarının onaltı yıldan beri terkedilmiş halde olmaları dolayısıyla ruhsat tezkirelerinin fesh ve ibtal edilmiş olduğundan idare tarafından zaptedilmesi lâzım geldiği; madencilere vekâleten komandit şirket oluşturmaya kalkışan Aram Halaçyan'ın bu girişimini Mustafa Süreyya Beyin tanımadığı ve Mustafa Süreyya Beyin Aram Halaçyan'a verdiği vekâletnâmenin tartışma konusu olduğu; ayrıca kurulmak istenilen şirketin maden mevzuatına uygun olup olmadığının incelenmesi gerektiğinden söz edilmektedir (9 C. 1326/9 Temmuz 1908)³⁴². Sonuç itibarıyla Halaçyan Parsih ile İtalyanlar arasında Göbi madenlerinin

İtalyanlarla ortak işletilmesine dair bir sözleşmeye varılmış olmasına rağmen izlenen yolun usulsüzlüğü anlaşıldığından muattal kalmıştır.

41. 351 Numaralı Ocak: Murad Panoysan, 6 Mayıs 1892 tarihinde Zonguldak maden sahasının Gökgöl civarında kömür madeni aramak üzere maden idaresine başvuru da bulundu. Kendisine 15 Temmuz 1892'de arama izin ruhsatı verildi. Panosyan'ın yaptığı arama sonunda iki kömür madeni bulundu. Murad Panosyan, bulduğu kömür madenlerini işletmek üzere Şinork Mihranyan'la ortaklık kurdu. 26 Temmuz 1893 tarihinde verilen üretim tezkiresi ile 351 numaralı ocağı açtılar. Ocağın damarı Kılınç Damarı olarak belirlenmiştir. Demiryolu sonunda Çataldere üzerinde bulunan kireç ocağının takriben 50 metre üzerindedir. Mostranın bulunduğu yer merkez itibar edilerek 450 metre hudud ile sınırları belirlenmiştir. Bu iki ortak ocağın tamamını 40 hisse itibar ederek yarı yarıya pay sahibi oldular. Kefilleri, İstapan Topçuyan ve Madenci Petro oldu³⁴³.

1309 (1893) mâli yılı kayıtlarına göre, Zonguldak'da bulunan 351 numaralı ocak, Murad Efendi ve ortakları tarafından işletilmektedir. Eylül ayından itibaren ocak varidatından yapılan ödemeler toplamı 301 kuruş 20 paradır³⁴⁴. 1311 (1895) kayıtlarına göre 351 numaralı ocak Harafim ve ortaklarının elinde olup, hesap kayıtlarında bir bilgi bulunmamaktadır³⁴⁵. Bu bilgi Murad Panosyan'ın 351 numaralı ocağı elden çıkardığını göstermektedir.

42. 352 Numaralı Ocak: Murad Panoysan, bulduğu ikinci kömürün ocağı olan 352 numaralı ocağı işletmek üzere de Şinork Mihranyan ile yarı yarıya ortak oldu. Ocak, Gökgöl ile Dereler Çatısı ve Rat mevkiilerinde ve derenin poyraz tarafında bulunuyordu. Dereleri geçmemek kaydıyla ocak ağzından itibaren 450 metre yarıçapında sınırları belirlenerek, Ereğli Maden İdaresi tarafından verilen üretim ruhsatı ile 18 Temmuz 1893 tarihinde kömür üretmeye başladılar. Kefilleri, İstapan Topçuyan, Madenci Petro ve İhsaniye Şirketi oldu³⁴⁶. 1311 (1895) mâli yılı kayıtlarına göre Zonguldak'ta bulunan 352 numaralı ocak, Murad Efendinin elinde olup, hesap kayıtlarında bir bilgi yoktur³⁴⁷. Ocağın sonraki yıllarına dair bilgi bulunmamıştır.

43. 354 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Haçator Halaçyan Efendinin ortağı olduğu ocaklardan biri de 354 numaralı ocaktır. Haçador hisselerinden bir kısmını Şirinyan Efendi zevcesi Nunya Hanıma, Nunya Hanımdan da Artin Karamanyan Efendiye satmıştır. Kilimli mevkiinde Büyükgeçid Yolu'nun Kilimli yüzünde bulunan ocak, Madenci Yusuf

Ağa tarafından açılmıştır. Ocak aynı zamanda İsteyan Topcuyan Efendi ocağının içerdiği iki damarın altındaki Küçük Damarı işlemek üzere açılmıştır³⁴⁸. Bu ocak, muhtemelen Madenci Petro Krakoviç'in 15 Ekim 1896 tarihli arama müracaatı içerikli dilekçesine verilen ruhsatla bulunan kömürün ocağıdır³⁴⁹.

354 numaralı ocak sonradan 40 parça hisse itibar edilerek, 8 parçası Haçator Halaçyan Efendinin 16'şardan 32 parçası da yarı yarıya olmak üzere Pavlaki ve Petro Efendilerin olmuştur. Ortak işleyeceklerine dair verdikleri 14 Temmuz 1898 tarihli kefâletnâme gereğince kendilerine işletme tezkiresi verilmiştir. Keftilleri, Madenci Gerzeli Hasan Ağa, Madenci Şirin, Madenci Yuvan olmuştur³⁵⁰.

1314 (1898) mâli yılı kayıtlarında Kilimli'de bulunan 354 numaralı ocak büyük ortaklar Pavlaki ve Petro adına kayıtlı gözükmektedir. Ocak çalışanları arasında Hamidiye kazası köyleri, Aydın ve Ayvatlar kiracıları bulunmaktadır. Ocak varidatından yapılan ödeme yalnızca bu yılın Nisan ve Mayıs aylarına ait olup toplam 375 kuruş 30 paradan ibarettir³⁵¹. Bu da işletmede işlerin yolunda gitmediğini göstermektedir.

Bu ocak iki yıl sonra 40 parça itibariyle, 8 parça hisseye mutasarrıf bulunan Haçator Efendi 4 parçasını müteveffa Şirinyan Efendi zevcesi Nunya Hanıma, Nunya Hanım da Artin Karamanyan Efendiye satmıştır (11 Haziran 1900)³⁵².

1316 (1900) mâli yılı kayıtlarında, Kilimli'de bulunan 354 numaralı ocak, Petro ve Pavli Ocağı adıyla kayıtlı gözükmektedir. Ocak varidatından yapılan ödemeler kuruş-para olarak şu şekildedir:

Mart	Nisan	May	Hazi	Tem.	Ağust.	Eyl	Ekm	Kas	Ara	Oc	Şub	Toplam
1250-25	---	1339-35	715-20	---	---	1515	273-15	---	489-15	---	---	5583-30

Bu yıla ait hesabı sonraki yılın Nisan ayında kapatılmıştır³⁵³. Ocakla ilgili bundan sonraki yıllara ait bilgi mevcut değildir.

44. 370 Numaralı Ocak: Serkiz Rakıcıyan'ın 10/40 hisse ile sonradan ortak olduğu diğer bir ocak, 370 numaralı ocaktır. Ocağın yeri İncivez'de Zonguldak Yolu'nun altındadır. Ocak Musa oğlu Ali ile ortağı Salih Efendinin işletip terk ettiği bir ocakla, Molla Recep ile ortağı Hammal

Mehmet'in işletip terk ettikleri iki ocağın birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Ocak Maden İdaresince müzayedeye konmuş ve 6.050 kuruş Murat Şaban'da kalmıştır. Bundan sonra ocağa 370 numara ile birlikte Murat Ocağı adı verilmiştir. Murad Şaban 11 Nisan 1314/23 Nisan 1898 tarihinde üretim tezkiresi verilen ocağı, yeni ortaklar alarak faaliyete geçirmiştir. Bu ortaklık durumuna göre ocak, 40 parça hisse itibar edilerek, 10 parçası Murat Şaban Ağa'nın, 10 parçası Serkiz Rakıcıyan Efendinin, 10 parçası Yuan Efendinin, 5'erden 10 parçası da Ereğlili Musa ve İbrahim Efendilerindir. Bu ruhsat sürecinde ocağın kefilleri, Madenci Kasap İsmail Ağa, Madenci Ömer Ağa, Madenci Cöbekzâde Rıza'dır³⁵⁴. Bu ortaklarla 23 Nisan 1898 tarihinde yenilenen üretim izin tezkiresi ile üretime devam edilmiştir³⁵⁵.

1314 (1898) mâli yılında Kozlu'da gösterilen 370 numaralı ocak Murad Şaban ve ortakları tarafından işletilmektedir. Bu mâli yılın Ağustos-Şubat ayları için yapıldığı görülen varidat ödeme toplamı 3.270 kuruş 20 paradır³⁵⁶. 370 Numaralı Murad Şaban Ocağı, 1315 (1899) mâli yılı kayıtlarına göre faal durumdadır³⁵⁷. Kozlu'da bulunan 370 numaralı ocak 1316 (1900) ve 1317 (1901) mâli yıllarında Murad Şaban Ocağı adıyla kayıtlıdır³⁵⁸. Sanraki yıllara dâir bir bilgi bulunamamıştır.

45. 372 Numaralı Ocak: 372 numaralı ocak, Aram Karamanyan'ın ortak girişimi ile açılan ocaklardandır. Kayıtlarda, Madenci Karamahmudzâde Halil Bey, İsmail Efendi ve Karamanyan Aram Efendinin Ocağı şeklinde gösterilmektedir.

Ruhsat tezkiresinde verilen bilgiye göre, Alacağzı mevkiinde batı tarafı Köseğzı Deresi, İtkayası altı, kıble tarafı Yılan Caddesi, gün doğrusu tarafı Eseli Camisi bitişiğinde Kovancık Arkları, yıldız tarafı bir taraftan Kireçlik ve Kadıpınarı Sırtı ve diğer taraftan Alacağzı'ndan Köseğzı'na giden caddenin Çamlıda Yakacık Sırtı ve batı tarafından Kirazcık Dağı ve Köseğzı Deresi ile sınırlıdır. Bu mahallerde önceden tezkireleri verilmiş imalatta bulunanların hukukları sahiplerine baki kalmak şartıyla, Avrupakârı yeniden maden kömürü ocakları açacaklardır. Açacakları ocakları için gerekli malzemenin yolda olduğunu ve varagele inşa edeceklerini belirtmişlerdir. 23 Teşrinievvel 1313/4 Kasım 1897 tarihli arama tezkiresi ile bulmuş oldukları numuneleri tahlilden gelmiş ve kalite bakımından kabul görmüş olduğundan, adı geçen yerde üretime ruhsat verilmiştir³⁵⁹.

Burada yeni açılması söz konusu 372 numaralı ocak yüz parça hisse itibar edilerek; 37.5 parçası Karamahmudzâde Halil Beyin ve 37.5 parçası Süleyman Efendinin ve 25 parçası Karamanyan Aram Efendinin (14 Haziran 1314/26 Haziran 1898). Kefilleri, Madenci Yuan, Gerzeli Hasan, Madenci Murat Şaban olmuştur.

Bu tezkire metnindeki ihale şartları tezkirenin verilmesinden itibaren 18 ay geçtiği halde icra edilmediğinden hükmü fesholmuş sayıldığı gibi, sonradan Bahriye Şurasınca icra edilmiş tahkikat ve inceleme neticesinde evvelce Hacı Emin Beye verilen 5 Mayıs 1315/17 Mayıs 1899 yukardaki tarihle çelişkili, bakılacak tarihli tezkire hükmünün geçerli olması lazım geldiği ve 372 numaralı tezkirenin iptal ve geri alınması gerektiği 22 Teşrinisâni 1315 (4 Aralık 1899) tarihli ve 212 numaralı Bahriye Nezareti'nden gönderilen emirnamede beyan olunduğu gibi adı geçen tezkire iptal edilmiştir (29 Teşrinisâni 1315/11 Aralık 1899). Böylece Avrupa madenciliği tarzında modern yöntemlerle işletilmek üzere ruhsat verilen 372 numaralı ocak hayata geçmeden atıl kalmıştır³⁶⁰.

46. 373 Numaralı Ocak: 373 numaralı ocak Ermeni asıllı Aram Halaçyan Efendinin ortaklığı ile açılmış bir ocaktır. Kayıtlarda ocak, Hilmi Beyefendi ile Tüccardan Aram Halaçyan Efendi Ocağı adıyla yer almaktadır. Ocağın mevkiini ve şartlarını gösterir tezkire suretinin Defter-i atik'de kayıtlı olduğu belirtilmektedir³⁶¹. Ancak böyle bir deftere ulaşılamamıştır.

Ermeni asıllı madenci Aram Halaçyan'ın ortaklığı bundan sonra da devam etmiştir. 4 R. 1326/6 Mayıs 1908 tarihli Osmanlı Arşiv verilerine göre Filyos Mevkiinde gösterilen 377 numaralı ocak, Hilmi Bey ve Aram Halaçyan tarafından işletilmektedir. Bu iki ortağın ocağı işletme süreci 8 Temmuz 1314 tarihinde Maden İdaresine sundukları kefalet senedi üzerine verilen üretim izin tezkiresi ile başlamıştır. Belgede Bahriye Nezâretinin 67 numara ve 16 Haziran 1314/28 Haziran 1898. tarihli emirnamesi gereği geniş hididlar dâhilinde üretim yapmak üzere kendilerine ruhsat verilmiştir³⁶². Mevcut kaynaklardan elde edilen bilgi bundan ibarettir.

47. 380 Numaralı Ocak: Ermeni asıllı Serkiz'in ortak olduğu ocaklardındır. Osmanlı Arşiv verilerine göre 380 numaralı oca kMurad Şaban, Musa Efendi, İbrahim Efendi, Serkiz ve Yuvan Ağalar tarafından işletilmektedir. Metrük durumda iken 6050 kuruş masraf bedeli karşılığında bu ortaklara verilen ocak 11 Nisan 1314/23 Nisan 1898 tarihinden beri

ismi verilen ortaklar tarafından işletilmektedir. Ocağın ortaklarının ne nispette hak sahibi oldukları belirtilmediği gibi soyadı verilmeyen Serkiz'in yukarıda adı geçen serkizlerden hangisi olduğu ayırt edilemedi (4 R. 1326/6 Mayıs 1908)³⁶³.

MADEN ARAMAK ÜZERE RUHSAT TALEBİNDE BULUNAN ERMENİ ASILLI MADENCİLER

Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda kömür madeni aramak ve işletmek üzere girişimde bulunanların müracaatlarının kaydedildiği ve 1308 (1892) mali yılı başından 1315 (1899) mali yılı sonuna kadar gelen defterde 144 adet müracaat kaydı bulunmaktadır. Bunlardan 115'i kömür madeni aramak üzere, 29'u yeni ocak ve ocağa ek baca açmak gibi taleplerle ruhsat isteyen girişimcilerin dilekçelerinden oluşmaktadır. Müracaatların büyük çoğunluğu Türkler oluşturmaktadır. Az sayıdaki gayrimüslimler arasındaki Ermeni asıllı madenciler şunlardır:

1. Agop: Madenci Agop, 2 Temmuz 1893 tarihli dilekçesinde, Kozlu'nun Çataldere mevkiinde Papazdamarı'nın üstündeki küçük damarlar üzerinde daha önce ruhsatsız olarak arama yaptığı yere yakın bir başka yerde arama yapmak üzere arama ruhsatı talebinde bulunmaktadır. Agop'un dilekçesi Maden Mühendisliğine havale edilmiş ve ulaştırılmıştır. Ancak akıbeti hakkında bilgi bulunmamaktadır³⁶⁴.

2. Apik Efendi: Apik Efendi 16 Temmuz 1894 tarihli dilekçesi ile Alacaagzı Bozburun ile Büyükkaya hududu dâhilinde üç damar kömür nümûnesinin araştırılabilmesi için vekili Mihal oğlu Yordan Ağa'ya müsaade ve izin tezkiresi verilmesini istemektedir. Dilekçe iki gün sonra Maden Mühendisliğine havale edilmiş olmakla birlikte sonucu hakkında bilgi bulunmamaktadır³⁶⁵.

Apik Efendinin bundan önce de Amasra madenlerini işletmek üzere bir girişimi vardır. Sadarete verdiği ekinde işletme şartnamesi müsveddesi bulunan dilekçesinde, Kastamonu Vilâyeti muzâfatından Amasra Kazasında Tarlaagzı adındaki yerde bulunan ve bir süre Tersane-i âmire tarafından işletilen fakat dokuz on seneden beri metrük ve muattal kalan kömür madenlerini uygun şartlarla tespit edilecek kurullar çerçevesinde işletmeye talip olduğunu belirterek, Şura-yı Bahriyeye gerekli muamele ve mukavelenin hazırlanarak kesin ihalesinin yapılması için Bahriye Nezaretine talimat verilmesini istemektedir (11 Eylül 1289). Apik Efendinin talebi ve ileri sürdüğü şartlar değerlendirilmiş, bazı

arzu ve talepleri mevzuata uygun bulunmadığından olumlu sonuç çıkmamıştır.³⁶⁶

3. Artin Karamanyan: Kömür madeni aramak üzere girişimde bulunanlardan biri de Karamanyan Kumpanyası sahibi Artin Karamanyan'dın. Maiyetinde çalışan adamlarından Kayserili Agop vasıtasıyla yaptığı müracaatta Kozlu mevkiinde Çataldere başında Kaptan Direği Tarlası Deresi diye bilinen mahalde maden kömürü aramak istediğini bildirmekte ve ruhsat talep etmektedir. Karamanyan'ın dilekçesi 2 Eylül 1308/14 Eylül 1892 tarihinde Maden Mühendisliğine havale edilmiş, ancak arama talep edilen yer nizalı bir yer olduğundan dilekçe iptal edilmiştir (13 Mart 1892)³⁶⁷.

4. Halaçyan Kumpanyası (Parsih Halaçyan): Halaçyan'ın 5 Mayıs 1892 tarihli, Çatalağzı İskelesi'nde Laz Hasan Ağa'nın köy karşısında Yağbasan adındaki yerde Bıçakçı oğlu İbrahim Ağa'nın Tarlasında maden kömürü nümunesi aramak istediğine dair bir müracaatı bulunmaktadır. Halaçyan bu aramadan olumlu sonuç almış olmalı ki, defterde dilekçenin gördüğü muamele kısmında "Baca küşadına tezkire" kaydı bulunmaktadır. Ancak bu ruhsatla açılan bacanın kaç numaralı ocak olduğu belirlenemedi³⁶⁸.

5. İhsaniye Ocağı: İhsaniye Şirketi, Ermeni asıllı Artin Karamanyan Efendinin 15/80 ve Serkis Rakıcıyan'ın 10/80 nisbetinde ortak oldukları bir ocaktır. Böyle bir durumda İhsâniye Ocağı Kâtibi İstefan Efendi mührüyle Maden Nezâretine verilen 22 Ekim 1897 tarihli dilekçede, Kozlu mevkiinde Çataldere adındaki mahallinde ve İhsâniye Ocağı'nın karşısındaki dağda yeni bir maden kömürü ocağı açmak üzere Karadon Ocağı damarlarını aramak amacıyla arama tezkiresi talep edilmektedir. Dilekçe yeni usule göre arama tezkiresi verilmek üzere on üç gün sonra Fen Komisyonuna gönderilmiştir³⁶⁹. Bu arama izni müracaatı sonucu bulunan kömür 382 numaralı ocak olarak faaliyete geçmiştir³⁷⁰

6. İstefan Serkisyan: Bolulu İstefan Serkisyan 27 Mart 1893 tarihli dilekçesinde, Kozlu mevkiinin Damaltı adındaki mahallinde kömür nümunesi aramak istediğini belirterek arama tezkiresi talebinde bulunmaktadır. İstefan Serkisyan'ın bu talebine arama tezkiresi ile cevap verilmiştir (25 Haziran 1893). Ancak arama sonucu hakkında bir bilgi bulunmamaktadır³⁷¹.

7. Serkis Rakıcıyan: Serkis Rakıcıyan'ın Kozlu mevkiinde Karaçorak üstünde kömürü madeni aramak için ruhsat talebi ile verdiği 15 Mayıs

1892 tarihli dilekçesinin muamele kaydı kısmında “Baca küşadına tezkire” ibaresi bulunmaktadır. Bu ruhsat ile ocağın açılıp açılmadığı, açıldıysa açılan ocağın hangisi olduğu tespit edilemedi³⁷².

8. Murad Patosyan: Kömür madeni aramak üzere müracaatta bulunan Ermeni asıllı madencilerden biri de Ereğli’de oturan Dükkancı Murad Patosyan’dır. Zonguldak mevkiinde Gökgöl adındaki mahallin sağ ve sol cihetlerinde kömür numünesi aramak üzere 6 Mayıs 1892 tarihli dilekçesi ile tezkire talebinde bulunan Murad Patosyan’a 15 Temmuz 1892 tarihinde tezkiresi verilmiştir³⁷³. Murat Patosyan’ın bu tezkire ile bulunduğu kömürün ocağı Şinork Mihranyan’la ortaklaşa faaliyete geçirdikleri 351 numaralı ocaktır³⁷⁴.

EREĞLİ MADENLERİNİN TEKNİK VE İDARI BİRİMLERİNDE GÖREV ALMIŞ ERMENİLER

Ereğli Madenlerinin idari birimlerinde çalıştığı tespit edilen Ermeni asıllı ilk şahıs, Maden Kontrol Memuru Avakyan’dır. Bolu Polis Memurluğuna yazılan bir müzekkirede, Ereğliye gelen ve Kandilli mevkiinden kömür alan buğday yüklü olduğu halde İngiltereye gitmek üzere hareket eden Yunan gemisine Maden Kontrol Memuru Avakyan’ın da bindiği bildirilmektedir. Avakyan’ın giderkem beraberinde 150 lirayı mütecevaz Maden İdaresine ait parayı kabz ettiği, hareketinden bir iki gün önce mecidiye parayı liraya çevirdiği ve beraberinde götürdüğü, bu yıl itibariyle kendisinin muhtemelen askere gitmesi gerektiğinden bahsedilmektedir (11 Za.1327/24 Kasım 1909)³⁷⁵.

1303 (1887) mâli yılı Matlubat Defterinde, Kozlu’da bulunan 5 numaralı ocağı elinde bulunduran Kılıç Ocakları Kumpanyası’nın hesap kayıtlarında 1303 (1887) mâli yılı Aralık ayında Yazıcı Serkiz’e 105 kuruşluk bir ödeme yapıldığı kayıtlıdır. Bu ödeme Serkiz’in bu ocağın kâtibi olduğunu gösterilmektedir³⁷⁶.

Ereğli/Zonguldak Madenlerinin Ticaret ve Nafia Nezaretine bağlanmasından sonra ilk kez Ereğli Maden Müdürlüğüne bir teknik adam atanmıştır. Mevki memurluklarına, Bahriye Nezareti döneminde olduğunun aksine asker olmayan yeni memurlar atanmıştır. Ticaret ve Nafia Nazırı Kabriyel imzasını taşıyan kararname ile, Kozlu Oluk Memurluğuna 500 kuruş maaşla Leon Papasyan Efendi (17 Zilhicce 1326-28 Kânunievvel 1324/10 Ocak 1909), Kilimli Mevki Memurluğuna 10.000 kuruşluk kefalet ve 800 kuruş maaşla

Ali Naim Efendi, Kandilli Mevki Memurluğuna 10.000 kuruş kefalet vermek üzere 800 kuruş maaşla Artin Kasapyan Efendi; Amasra Mevkii Memurluğuna 10.000 kuruşluk kefaletle ve 800 kuruş maaşla Avakyan Arşak Efendi tayin edilmiştir. Kararnamede, kefaletle tayin edilenlerin söz konusu kefalet miktarını ödedikten sonra işe başlamaları öngörülmüştür³⁷⁷.

Zonguldak Mevki Memurluğuna 1.000 kuruş kefalet vermek üzere 1.000 kuruş maaşla Baruzir Hobseryan tayin edilirken, Kozlu'ya 1.000 kuruş maaşla tayin edilecek olan mevki memurunun, Maden İdaresinin oraya naklinden dolayı 800 kuruşla istihdamı uygun görülmüştür (23 Muharrem 1327-2 Şubat 1324/15 Şubat 1909)³⁷⁸.

Ereğli madenleri Muhasebeciliğine 1.500 kuruş maaşla Bolu Ziraat Bankası Şubesi Müdür Muavini Serkiz Efendi tayin edilirken, Muhasebe Başkanlığına 1.200 kuruş maaşla Ziraat Bankası İzmir Şubesine tabi Bergama Sandık Kâtibi Osman Nuri Efendi tayin edilmiştir (2 Safer 1327/10 Şubat 1324/23 Şubat 1909)³⁷⁹.

Görüldüğü gibi II. Meşrutiyetle birlikte yönetimi sivilleştirilen Ereğli Kömür Madenlerinin idari birimlerine Ermeni asıllı Ticaret ve Nafia Nazırı Kabriyel imzası ile yapılan atamalarda, yedi görevliden ikisi Müslüman Türk, beşi Ermenidir.

Ereğli madeni yevmiye defterine göre 1325/1899 mâli yılı Mayıs ayında maaş ödemesi yapılan 37 kişilik idari personelden, Muhasebeci Serkiz, Kozlu Oluk Memuru Leon, Kandilli Memuru Artin, Amasra Memuru Avakyan Efendi, Zonguldak Memuru Hobseryan, Zonguldak Mendirek Memuru Agob, Kandilli ve Alacaağzı Memuru Artin Efendidir³⁸⁰.

26 Şubat 1329/11 Mart 1914 tarihli emirname gereği, Kozlu Maden Memuru Muâvini Karabet Halis Efendinin bulunduğu göreve tayinin-den henüz bir yıl geçmediği halde bu göreve uygun bulunmayarak alınmasına karar verilmiştir³⁸¹.

1329-1330 (1914-1915) yıllarına ait defter kayıtlarına göre Ereğli Maden İdaresinde görev almış Ermeniler şunlardır³⁸²:

Maden muhasebecisi Serkiz Efendi

Maden Müdür Vekili Muhasebeci Serkiz Efendi

Kozlu Marangozhanesinde Kigork oğlu Mihrican

Kozlu Demiryol Amelesinden Bartınlı Şahin oğlu Artin

Kozlu Demirhanesinde müstahdem çırak Kozlulu Oseb oğlu Âram Badliyan

Zonguldak Memuru Hobseryan Efendi

Zonguldak Mendirek Memuru Bartınlı Ermenak Efendi

ZONGULDAK TİCARET ODASI MECLİSİNDE ERMENİLER

Zonguldak Ticaret Odasının 30 Ağustos 1335 (1919) tarihine tesadüf eden birinci intihab (seçim) devrinde oluşan Zonguldak Ticaret Odası Meclisinde de Ermeni asıllı Osmanlı vatandaşlarının yer aldığı görülmektedir. Dokuz kişilik Ticaret Odası Yönetim Kurulu üyesinden beşi Ermeni asıllıdır. Bunlar: Madenci Hoca İstefan Efendi, Tüccardan Karabet İstanbulluyan Efendi ve Tüccardan Ohannis Hazarbetyan Efendidir³⁸³

29 Mart 1338 (1922) tarihine isabet eden İkinci İntihab devri meclisi, başkan dahil on iki üyeden oluşmaktadır. Altı üyenin Müslüman olduğu mecliste de üç üye Ermeni asıllıdır. Bunlar Tüccardan Ohannis Hazarbetyan Efendi, Hırant Panosyan Efendi, Kalın oğlu Koço Efendidir³⁸⁴.

EREĞLİ KÖMÜR MADENİ HAVZASININ MERKEZİ EREĞLİ'DE ERMENİ NÜFUS

Ereğli Kömür Madenciliği sektöründe maden ocağı işleten sermayedarların bir kısmının başta İstanbul olmak üzere ticaret ve sanayinin geliştiği Osmanlı kentlerinden geldiği bilinmektedir. Bunun yanında Maden Havzası'nın tâbi olduğu Kastamonu Salnamelerine göre Ermeni asıllı madencilerin bu sektörde faaliyet gösterdikleri tarihlerde Ereğli Kazası dahilinde yaşayan Ermeni asıllı nüfus şöyle tespit edilmiştir: Hicri 1289 (1872) tarihli salnameye göre 40 hane 132 nüfus, 1291 (1874) tarihli salnameye göre 40 hane 130 nüfus, 1292 (1875) salnamelerine göre 41 hane 137 nüfus bulunmaktadır³⁸⁵.

SONUÇ

Müslüman Türklerin Ermenilerle birlikte aynı kader ve coğrafyayı birlikte paylaşmalarının tarihi Türklerin İslam inancına girmesinden önceki dönemlere kadar varır. Bu birliktelik Müslüman Türklerin

Anadoluya geldikleri tarihten itibaren samimi bir kaynaşma sürecine girmiştir. Bu samimiyeti her sahada olduğu gibi Ereğli/Zonguldak madencilik sektöründe de görmek mümkündür. XIX. yüzyıla giriş Osmanlı İmparatorluğu için aynı zamanda dağılma sürecine giriştir. Osmanlı idaresi altında yaşayan bütün gayrı Müslim unsurlar bu sürecin etkisi altına girmişlerdir. Ancak bu süreçten en geç ve zoraki etkilenen unsur Ermenilerdir. Her şeye rağmen Ermeni unsurun Ereğli/Zonguldak madencilik sektöründe güvenle ciddi yatırımlar yapabildikleri, hatta çoğu kere yatırımlarını yaparken ve işletirken tercihen Müslüman Türklerle ortak çalışmayı tercih ettikleri, birbirlerinin borç ve yükümlülüklerine gönül rahatlığıyla kefil oldukları verilen bilgilerden da net bir şekilde görülmektedir. Ermeniler ve Müslüman Türkler tarafından kurulan maden ortaklıklarında uyumlu ve barışçıl ortaklıklar söz konusudur.

Birlikte yatırım ve işletmenin yanı sıra bugünkü karşılığı banka teminat mektubu anlamına gelen kefaletnâmelerle birbirlerine kefil oldukları görülmektedir. Bu kefalet sistemi, Osmanlı toplumunda paylaşma, yardımlaşma ve dayanışmayı göstermesi bakımından önemli bir uygulamadır.

Osmanlı toplumunda din, mezhep ve milliyet farkını dikkate almaksızın toplumsal kaynaşma ve yardımlaşmayı gösteren önemli bir delildir. Osmanlı toplumunun genelinde olduğu gibi madenciler arasında da farklılıklar gözetilmeksizin sosyal birliktelikler ve dayanışmalar gerçekleşmiştir. Bu itibarla madenciler dil, din ve milliyet farkı gözetmeksizin madencilik sektöründe birbirlerine güvenmişler, adtak ve kefil olmuşlardır.

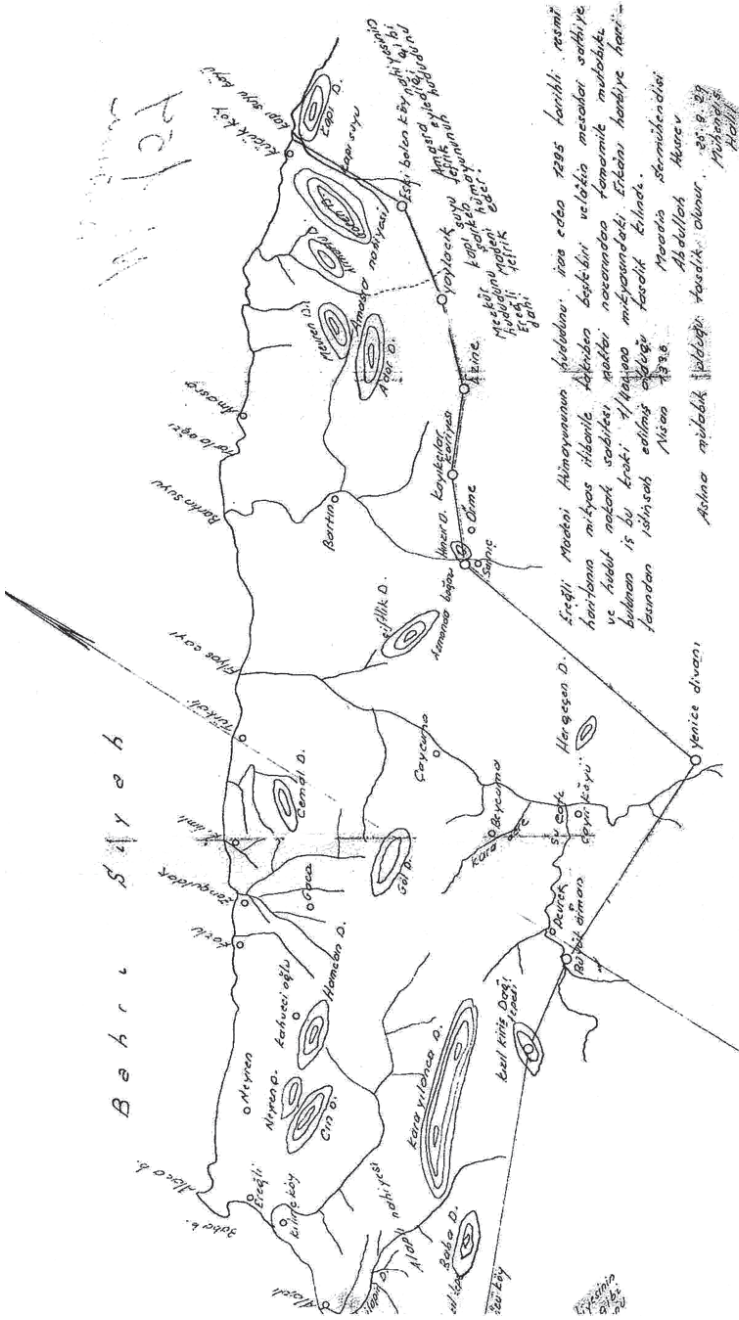
Ermeni-Türk ortaklı işletmelerde uyumlu bir ortaklık sürdüğü anlaşılmaktadır. Bu uyumluluk üretime de yansımış ve zamanla üretimde artışlar olmuştur. 1307 (1891) mâli yılı muhasebe kayıtlarına göre üretim faaliyeti bulunmayan Amasra ocakları hariç maden havzasında üretilen kömür toplam 1.043.987 kantardır (104.398,7 ton). 109.086 kantar kömür de mîrî ocak tabir edilen devlete ait ocaklardan elde edilmiştir³⁸⁶. 1309 (1893) mâli yılında beş mevkide üretim yapan 96 adet ocakta toplam 1.726.086 kantar (172.608,6 ton) kömür üretilirken³⁸⁷, 6 Ekim 1333 (1917) verilerine göre Alacağzı ve Amasra mevkileri hariç Kilimli, Kozlu ve Zonguldak mevkilerinde işçi eksikliği olmaksızın üretim yapan ocakların günlük üretim kapasitesi 1.400 tonu şirket üretimi olmak üzere 2.500 tondur³⁸⁸.

Ortaklar arasında rastlanan tek uyuşmazlık ortaklardan İstefan Marko'nun ölümü üzerine ortaya çıkan uyuşmazlıktır. Zonguldak'da 38 numaralı ocağın hissedarlarından Müteveffa İstefan Marko'nun karısı ve yetimleri, 20 Haziran 1892 tarihinde maden idaresine verdikleri dilekçede, ocağın işletilmesi veya hisselerine isabet eden haklarının kendilerine verilmediğinden şikâyetle hak talebinde bulunmaktadırlar³⁸⁹.

Verilen Ermeni ortaklı veya yalnız Ermeni Madencilik tarafından işletilen maden ocaklarının, Parsih Halaçyan ve Karamanyan kumpanyaları hariç, çoğu birer küçük işletme durumunda idi. Ermenilerin de içinde yer aldığı küçük işletmeler, Kömür Havzası'na gelen büyük şirketler karşısında rekabete dayanamayıp birer birer çekilmişlerdir. Bilhassa Fransız sermayeli Ereğli Şirketi, ele geçirdiği Zonguldak Limanı ve Liman bağlantılı demiryolu işletmelerini küçük işletmeleri baskı altına almakta kullanmıştır.

Müslüman Türk ve Ermenilerin birlikte yaşama anlayışı ve madencilik sektöründeki güvene dayalı ortaklıkları XX. yüzyılın ilk yıllarına kadar uzun süre devam etti. XX. yüzyıla girerken Ereğli/Zonguldak kömür Madeni Havzası'nın büyük sermayeli Batılı şirketlerin yerleşmesine sahne olduğu görülür. İçlerinde Ermenilerin de bulunduğu küçük işletmelerin birer birer iflas edip sektörden çekilmelerine sebep olan Batılı büyük şirketlerin, başta Ermeniler olmak üzere gayrimüslim unsurları kullanarak ocak sahibi oldukları ve bu sayede Maden Havzası'na yerleşerek maden bölgesini sömürge sahası haline getirmeleri süreci, ocakların el değiştirme süreci izlendiğinde de görülecektir. Osmanlı Hükümetinin büyük sermayeli yabancı şirketlerin bu sektöre girmemesi için gösterdiği büyük özen ve gayrete karşın Ermeni madencilerin Havzayı sömürge haline getiren Batılı şirketlere, Hükümetin telkin ve uyarılarına rağmen, usulsüzce ocak satma girişimleri ve satmaları hiç şüphesiz onlara olan güven ve itimadı sarsmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Anadolu'nun bazı yerlerinde Ermenilere zorunlu göç uygulamak durumunda kalan Osmanlı Hükümeti, Kastamonu Vilayeti dahilinde yer alan Ereğli Kömür Madeni Havzası'nı ve Zonguldak'ı göçten istisna tutmuştur³⁹⁰.

EREĞLİ - ZONGULDAK KÖMÜR MADENİ HAVZASI

Günümüzde Ereğli Kömür Madeni Havzası'nda söz etmeye değer bir gayrimüslim varlığı mevcut değildir. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren gayrimüslim madencilerden çoğu Ereğli Maden Havzası'na Osmanlı ülkesinin diğer yerlerinden maden işletmek üzere gelmişlerdi. İçlerinde çok sayıda İstanbul'da ikamet eden ticaret erbabı kim-seler vardı. Maden sahasına yerleşmiş olan gayrimüslimlerden Rumlar, Lozan Anlaşması ile mübadeleye tabi tutulurken, bu çalışmanın konusu olan Ermeni madenciler çoğu büyük sermayeli yabancı şirketlerin geli-şiyle birlikte büyük ölçüde sektörden tasfiye olmuşlardı. Yabancı ser-mayeli büyük şirketlerin baskısına dayanabilen veya onların tenezzüle değer bulmadıkları önemsiz ve ilgi alanları dışında kalan küçük damar-ları işletmeye devam eden az sayıdaki küçük işletmeciler, Birinci Dünya Savaşının yıkıcı etkisine maruz kalmışlardır. Rus bombardmanı, Yunan bombardmanı, Fransız bombardmanı ve ardından gerçekleşen işgal-ler, madencilik sektöründe bilhassa Fransız sermayesine sahip Ereğli Şirketi dışında kalan madencileri olumsuz etkilemiştir³⁹¹.

Birinci Dünya Savaşı ve savaş ortamının yarattığı bir takım hadi-seler yüzünden maden işletmelerini terk etmek durumunda kalan ve geri dönüp işletmelerini yeniden faaliyete geçirmeyen madencilerin terk ettikleri madenler 30.09.1341 tarih ve 2673 sayılı "Tagayyüp, Müfarakat veya Firar Edenler Uhdesindeki Maadin İmtiyaz Hisse ve Hukukunun Feshi ve İptali Hakkında Kararname" gereğince işlem görmüş olsa gerektir. Ancak Ereğli Kömür Madenciligi sektöründe bu kapsamda işlem görmüş madenciye rastlanmadı.

Geriye kalan az sayıda küçük işletmeci Cumhuriyet idaresinin izle-diği, madenleri devletleştirme politikaları sonucu madencilik alanından çekildiler³⁹².